ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

КУНДАЛИК ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ РЎЗНОМА

1991 йил 6 ноябрь
ЧОРШАНБА
№ 215 (5.258).
Баҳоси 8 тийин.

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

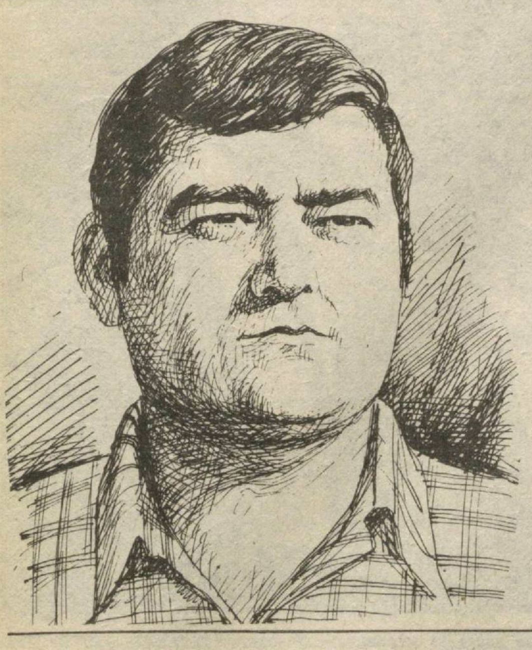

Мирзачўлнинг ўзлаштирилиши 35 йил 1956—1991

Одамлар чўлни ўзлаштирдилар, қўриқ уларни чиниқтирди. Мирзачўлда кўплаб ишлаб чиқариш ташкилотчилари, мўл ҳосил усталари етишиб чиқди. Оқолтин районидаги Абдулҳай Тоиров номли совхоз 1-бўлими бошқарувчиси Абдураҳмон Алиқулов шундайлардан бири. Бўлим заршуносларн бу йил 360 гектар ерда деҳқончилик қилиб, катта хирмон яратдилар. Боёвут район Мингчинор қишлоқ Кенгаши раисининг ўринбосари Санобар Усмонова моҳир ташкилотчилардан ҳисобланади. Бу ерда замонавий болалар боғчаси, Гулистон тикувчилик бирлашмасининг филиали ташкил этилганлигида унинг муносиб улуши бор.

М. ЖЎРАЕВ чизган расмлар.

ИНСОН МЕҲНАТИ-ЛА ЯРАЛГАН ВОҲА

Республикамиз харитасига назар солсак, яшил ранг билан белгиланган жойлар — Фарғона водийси, Чирчиқ, Зарафшон, Қашқадарё, Сурхон ва Хоразм воҳалари кўзга ташланади. Бу ерлар қадим-қадимдан деҳқончилик қилинган масканлар бўлиб, аждодларимиз шу воҳаларда ҳаёт кечиришган. Чирчиқ ва Зарафшон воҳалари ўртасида кўз илғамас кенглик — қуш учса қаноти, одам ўтса оёғи куювчи чўл ястаниб ётган. У даштларнинг энг каттаси бўлганлиги учун ҳам одамлар уни Мирзачўл деб аташган. Авлод-аждодларимиз қўриқ ерларга сув чиқаришни, боғу бўстонга айлантиришни орзу қилишган. Уларнинг ниятлари неча-неча асрлар давомида ушалмаган. Фақат замондошларимизгагина бу режани амалга ошириш насиб этди.

Мирзачўлни ўзлаштириш соҳасида 20—30 йилларда бир қатор ишлар амалга оширилган бўлсада, 50-йилларнинг охирида ва 60—70-йилларда кенг кўламдаги бунёдкорлик адо этилди. Каналлар қазилди, обод масканлар вужудга келтирилди, йирик пахтачилик хўжаликлари ташкил этилди, кенжа шаҳарлар одамларни ўз бағрига олди. Бир сўз билан айтганда, тарихан қисқа давр — 35 йил мобайнида инсон меҳнати-ла гуллаб-яшнаган воҳа вужудга келтирилди. Бу ерда ҳозир 2 миллиондан ортиқ киши яшамоқда. Пахтачилик совхозлари ҳосил топшира бошлагандан бери 9 миллион тоннадан зиёд хом ашё етиштирилганлиги, Сирдарё ва Жиззах вилоятларининг суғориладиган ерлари асосан шу ўзлаштирилган заминда эканлиги ва бошқа кўпдан-кўп омиллар қадимий чўл Мирзагулистонга айланганлигидан далолат беради. Ўзбекистоннинг 50-йилларгача бўлган харитасида Мирзачўл жигарранг ва сариқ рангда белгиланган эди. Ҳозирги харитада эса унинг асосий қисми яшил ранг билан кўрсатилган. Бу ҳам қўриқ ўрнида воҳа яралганини кўрсатади.

Мирзачўлни комплекс тарзда ўзлаштириш тажрибаси кейинчалик бутун жумҳуриятга кенг ёйилди. Марказий Фарғона, Сурхон-Шеробод, Жиззах, Қарши, Амударёнинг қуйи этакларидаги қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштиришда Мирзачўлда тўпланган қимматли тажрибадан фойдаланилди. Бу ерларда ҳам йирик совхозлар ташкил этилди, боғ-роғлар бунёдга келди. Қўриқ ерларни ўзлаштириш энг аввало одамларни иш билан таъминлашда, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришда муҳим аҳамият касб этди.

Шу кунларда республикамизда Мирзачўл кенг кўламда ўзлаштирила бошланганлигининг 35 йиллиги нишонланмоқда. Бу сана бошқа қўриқ ерларни боғу бўстонга айлантиришда фидокорлик кўрсатган, ҳозирги пайтда ҳам бутун куч-ғайрати, билим ва тажрибасини бағишлаётган мард ва жасоратли кишилар учун ҳам ардоқли, қимматлидир.

БЕЛАРУСЬ РЕСПУБЛИКАСИ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ТОШКЕНТГА КЕЛДИ

Беларусь Республикаси Олий Кенгашининг Раиси С. С. Шушкевич бошчилигидаги республика ҳукумат делегацияси 5 ноябрь куни Тошкентга келди. Делегация таркибида Олий Кенгаш Раисининг ўринбосари В. И. Шолодонов, Вазирлар Кенгаши Раисининг ўринбосари В. А. Заламай бор.

Беларусь Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси давлат байроқлари билан безатилган Тошкент аэропортида С. С. Шушкевични, бошқа раҳбарларни Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов, Ўзбекистон Республикасининг вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосарлари У. К. Исмоилов, Б. С. Ҳамидов, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раисининг ўринбосари Б. И. Бугров кутиб олдилар.

Делегация музокаралар олиб бориш ва республикалар ўртасидаги шартномани имзолаш учун келди.

(ЎзТАГ).

ДАВЛАТ КЕНГАШИ МАЖЛИСИНИНГ ЯКУНЛАРИ

МОСКВА, 4 ноябрь. (ТАСС мухбирлари Николай Железнов, Иван Иванов, Владимир Исаченков). Бугун Кремлда СССР Президенти Михаил Горбачев раислигида СССР давлат кенгашининг мажлиси бўлиб ўтди. Кун тартибида «ҳозирги пайтдаги аҳвол» масаласи биринчи бўлиб турар эди. Президент шу масала ҳақида гапириб, «Биз жуда оғир, қалтис вазиятда турибмиз», деди. «Биз исёндан кейин қўлга киритилган имкониятдан масъулиятсизларча фойдаландик, деган таассурот вужудга келмоқда», деб таъкидлади у. «Биз жар ёқасига келиб қолдик», — деди Михаил Горбачев.

СССР Президенти туб иқтисодий ислоҳотлар ўтказиш ҳақида Россия Президенти баён этиб берган дастурни қўллаб-қувватлаб гапирди. «Россияликлар тайёрлаган ҳужжатлар биргаликда келишиб ишлаш учун негиз бўлиб қола олади», — деб таъкидлади у.

Иқтисодий ҳамжамият тўғрисидаги шартномага доир битимлар мажмуини тайёрлаш қандай бораётганлиги тўғрисидаги масала давлат кенгаши мажлисининг кун тартибидаги бош масалалардан бири эди. Барча мустақил республикаларнинг вакиллари асосий шартномага илова қилинадиган битимларнинг лойиҳалари устидаги ишни туғаллашга интилаётганликларини ва тез орада уларни тасдиқлаш ниятида эканликларини изҳор қилдилар. Украина Бош вазири Витольд Фокин ҳам шу фикрни билдирди. У ўзининг умуман анчагина танқидий руҳдаги нутқи охирида Украина яқин кунларда шартномани имзолайди, деб ишонтирди. Суверен республикалар ҳукумат бошлиқларининг сўнгги мажлисида давлатлараро иқтисодий комитетнинг раиси лавозимига Иван Силаев номзоди тавсия қилинган эди. Давлат кенгашининг мажлисида Иван Силаев давлатлараро иқтисодий комитетнинг тузилиши ва штатлари ҳақида маъруза қилди. Бу комитет иқтисодий ҳамжамиятнинг олий органи — ҳукумат бошлиқлари кенгашига ҳисоб берадиган бўлади, деди у. Комитет раисининг ахборотини давлат кенгаши инобатга олди, аммо комитетнинг тузилиши ва штатлари тўғрисидаги масалани узил-кесил ҳал қилишни 12 ноябрга белгиланган навбатдаги мажлисгача кечиктирди.

Ташқи ишлар ва мудофаа вазирликларининг тақдири ёпиқ мажлисда кўриб чиқилди. Бу мажлиснинг якунлари ҳақида ҳозирча журналистларга ахборот берилгани йўқ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ КОМИТЕТИДА

4 ноябрь куни Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши соғлиқни сақлаш, хотин-қизлар ишлари, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш комитетининг навбатдаги мажлиси бўлди. Унда республикамизнинг бир қатор вазирликлари ва идоралари, Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси кенгаши, Тошкент шаҳар ижроия комитети, ташкилотларнинг раҳбарлари, мутахассислар иштирок этдилар.

Мажлисни комитет раиси Ҳ. М. Усмонова олиб борди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси енгил саноат корхоналарида ишловчи хотин-қизларнинг меҳнатини муҳофаза қилиш, соғлиғини сақлаш, маиший хизмат ва дам олишини ташкил этиш тўғрисидаги масала кўриб чиқилди.

Республика енгил саноат корхоналари ана шу муҳим масалани ҳал этишда етарли иш олиб бормаётганлигига эътибор қаратилди.

Шундан кейин депутатлар «Ўзбекистон Республикасида жисмоний тарбия ва спорт ҳақида»ги Қонун лойиҳасини кўриб чиқдилар. Ушбу қонун лойиҳасини муҳокама қилиш вақтида депутатлар томонидан билдирилган бир қанча таклифлар, қўшимчалар ва ўзгаришлар ҳисобга олинди.

Мазкур комитет аъзоси, Ўзбекистон халқ депутати А. М. Сотволдиевнинг иш фаолияти тўғрисидаги ахбороти тингланди. Мажлисда, шунингдек комитет фаолиятига оид бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

(ЎзТАГ).

ДАРҒАЛАР

Кузда қўриқ ерлар ажиб манзара касб этади. Ўтўланларнинг барглари қовжираб пастга эгилган. Одамларни чўлга олиб келган ана шу файзли, бағри кенг замин. Чўлни шамчироқдек ёритиб, одамларни парвонадек бағрига олган ҳам шу мафтункор далалар.

Атрофга завқланиб боқсангиз, худди денгиздек ястаниб ётган чўлни кўрасиз. Унда тонна-тонналаб оқ олтин ундираётган бободеҳқоннинг тинимсиз меҳнатига тасанно айтасиз.

Муҳаммад Отабоевнинг пахта пайкалларини оралասангиз, чаққон қўлли теримчилар ҳосилни сўнгги чаноқларигача саранжомлашга интилаётганликларини кўрасиз. Жасоратли меҳнат тинимсиз давом этмоқда. Оппоқ пахталар киши қалбига қувонч беради. Лоток ариқ четидан келаётган бригада бошлиғи Муҳаммади Отабоевга юзланамиз:

— Ҳорманг, хирмонингизга барака!

— Раҳмат. Хуш келибсиз!

Бригада етакчиси чўлга келганидан буён сидқидилдан меҳнат қилмоқда. У гавдали, чайир, қорачадан келган, ишбилармон деҳқон. Тиниб тинчимайди. У ғўзага қандай ишлов керак бўлса билади. Ниҳол қай вақт гуллайди, ҳосилдорлигини олдиндан айтиб беради.

Отабоевлар асли Косон районидан. 1960 йилларнинг бошлари. Уларнинг оиласи Самарқанд вилоятининг Пастдарғом районига кўчиб боришди. Икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Жониқул Юсупов билан бир қишлоқда яшашди. У 13 йил пахтачилик билан шуғулланди. 50 гектар майдонда деҳқончилик қилган Отабоев гектар бошига ҳосилдорликни 25 центнердан 40 центнерга етказди.

1974 йилда эса кўплар қатори Қарши чўлқуварлари сафига келиб қўшилди. Шундан буён Муҳаммади Отабоев оиласи Нишон районидаги «Туркманистон» давлат хўжалигида меҳнат қилади. У пахтачилик бригадасига бошчилик қилиб, режани бажариб келаётир. Бирон йил йўкки, топшириқ уддаланмаган бўлса. Шу йиллар даврида ўзининг тажриба мактабини яратди. Укалари ва жиянларига ҳам деҳқончиликни ўргатди.

Бригадир «Меҳнат Шуҳрати» ордени нишондори. Бутуниттифоқ Халқ Хўжалиги ютуқлари Кўргазмасининг бронза медали билан тақдирланган. Бир неча марта қишлоқ ва район Кенгашларига депутат қилиб сайланган. Турмуш ўртоғи Момогул опа унга ҳамиша мададкор.

Муҳаммади Отабоевни даладан қайтаётганида учратдик. У етакчи бўлган жамоа келгуси йили Шермат Нормуродов раҳбарлик қилаётган бўлимда ишлаш учун тайёргарлик кўрмоқда. Чўлқуварларнинг режаси катта. Улар эл-юрт маъмурчилигига кўпроқ улуш қўшишга азму қарор қилишган.

Н. САМАДОВ,
Ш. СУЛТОНОВ.

ХОСИЯТЛИ КАСБ

Агар инсон эзгу ниятни дилга жо қилиб, мақсад сари дадил интилса, албатта муроди ҳосил бўлади. Бунга хўжалигимизнинг Расулжон Маматқулов бошлиқ бригадаси заршуносларининг фаолияти мисол бўла олади. Улар оғир шароитда деҳқончилик қилишади. Бироқ омилкорлик, ҳамжиҳатлик туфайли тўсиқлар енгиб ўтилаяпти. Жамоа бу йил 55 гектар майдонга «С—6524» навли чигит қадаган эди. Бемаврид ёғингарчиликлар заршунос тинкасини қуритди, муаммоларни болалатиб юборди. Кўпнинг бахтига барака уруғи бир текис унди. Ниҳоллар деҳқон меҳрига қонди, баракали ҳосил яратилди.

Саркор Расулжон Маматқулов ҳал қилувчи дамларда талабчанлик, ташкилотчилик кўрсатди. Инсон омилига эътиборни кучайтирди. Техникага бўлган муносабат ўзгарди. Ҳал қилувчи паллага пухта тайёргарлик кўрилди. Суворийлар масъулиятни чуқур ҳис қилиб, суръатга суръат қўшдилар. Қизғин дамларда ҳар бир техника ихлосманди пўлат этакдан 10—12 тоннадан пахта тўкди.

Онлавий бўлиб теримда қатнашаётганлар ҳам анчагина. Она-бола Саодатхон ва Кумушхон Тожибоева, ҳимматли опа-сингиллар — Зарифа, Фотима, Зуҳра Эшбоеваларнинг ҳар бири кунлик меъёрни икки ҳиссага адо этдилар. Мусобақа пешқадамларининг шу кунгача уйган шахсий хирмонлари 8—10 тоннани ташкил этди.

Қувончлиси шуки, бу йил ҳам хўжаликда биринчи бўлиб йиллик режани бажардик. Ҳар гектар ердан 30 центнердан хирмон кўтарилди. Ялпи ҳосилнинг 130 тоннаси бункерлардан тўкилди. Одамлар қўли пул кўрди. Энди ишонч билан айтиш мумкин: бозор иқтисодиёти заршунос учун унчалик қўрқинчли эмас. Томорқаларда мўл ноз-неъмат етиштирилаётганлиги, хонадон чорваси кўпайиб бораётганлиги ҳам маъмурчилик йўлидаги дастлабки қадамлардир.

Ўзимни бахтли одамлардан бири деб биламан. Хосиятли касбни шарафлаб кам бўлмадим. Ҳалол меҳнат номимни кўпчиликка танитди, эҳтиромга буркади. Ҳар тонна оқ олтин учун 25 сўм ва ундан кўп ҳақ олдик. Айрим ҳамкасбларим енгил автомашина, қимматбаҳо эсдалик совғалари билан тақдирландилар. Қалбда ишонч, иштиёқ бўлса, оппоқ ниятлар рўёбга чиқаверади.

О. ЭРГАШЕВ,
Избоскан районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалиги механизатори.

БИР МАРОМДА

Фарғона вилоятидаги «Ғанинобод» совхози пахта далаларида ҳозирги кундаги иш худди мавсум бошидагидек бормоқда: ҳар куни далаларда ўнлаб пахта териш машиналари ишламоқда, эгатларга юзлаб теримчилар чиқмоқда. Ваҳоланки, бу ерда хом ашёга берилган давлат буюртмаси икки ҳафта бурун бажарилган эди.

— Аввалги йилларда режа бажарилганлиги тўғрисида рапорт берилгандан сўнг биз далаларни ташлаб кетардик, чунки қолган пахтани териш фойдали эмасди, — деб ҳикоя қилади совхоз директорининг ўринбосари А. Ҳамидов. — Энди терилган ҳосил учун янги нархлар жорий этилди, режадан ортиқ олинган бутун маҳсулотни мустақил сотиш имконияти пайдо бўлди. Бу эса хўжаликка ҳам, деҳқонларга ҳам катта даромад келтиради. Шунинг учун улар ҳосилни тўла териб олишга қарор қилишди.

Бу сўзларни далиллар ҳам тасдиқламоқда: совхоз кассасига ҳозирнинг ўзида 26 миллион сўмдан кўпроқ пул тушди, ўртача ҳар гектардан олинган ҳосил деярли 35 центнерга етказилди, энг яхши механизаторлар эса режани 30—35 фоиз ортиғи билан бажардилар.

Бу мавсумда ишга солинган иқтисодий дастурлар хўжаликка яна бир муаммони ҳал этишда ёрдам берди: пахтакорлар бу йилги мавсумни четдан ёрдам олмай ўтказишди. Юксак моддий омиллар совхоз барча бўлинмаларининг бир маромда ва узлуксиз ишлашини таъминлади.

(ЎзТАГ мухбири).

ФАОЛЛАР ЙИҒИНИ

Самарқандда вилоят Совет ва хўжалик фаолларининг кенгаши бўлди.

Кенгашни халқ депутатлари вилоят кенгашининг раиси П. М. Абдураҳмонов бошқарди. У тўпланганларга вилоят меҳнатчилари пахта тайёрлаш йиллик режасини бажарганликлари муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов йўллаган телеграммани ўқиб берди.

Кенгаш қатнашчилари вилоят олдида турган долзарб вазифаларни муҳокама қилдилар. Армияга чақириш қоидаларининг ўзгартирилгани, муқобил хизматнинг ташкил этилиши билан боғлиқ ва бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилди.

(ЎзТАГ).

ХАЛҚАРО СЕМИНАР

Тошкентда «Ҳозирги дунёда инсонпарварлик ҳуқуқлари» мавзусига бағишланган халқаро семинар ўз ишини туғаллади. Анжуман Ўзбекистон Республикаси Қизил ярим ой жамияти Марказий Комитетининг ташаббуси билан ўтказилган эди.

Семинар қатнашчилари беш кун давомида Қизил крест ва Қизил ярим ой жамиятлари фаолияти, миллий қонунларга халқаро инсонпарварлик ҳуқуқларини жорий этиш, шу ҳуқуқ меъёрларини бузганлик учун жавобгарликни белгилаш билан боғлиқ бир қанча долзарб муаммоларни муҳокама қилдилар. Семинарда бошқа масалалар ҳам муҳокама қилинди.

Анжуман ишида Қизил крест халқаро комитети Европа ва Шимолий Америка бошқармаси бўлимининг бошлиғи Рональд Хаммер, Қизил крест халқаро комитети марказий қидирув агентлиги бошлиғининг ўринбосари Марион Шайнберген, Қизил крест халқаро комитетининг масъул ходими Клодин Эмми, Жанубий кореялик меҳмонлар, шунингдек Москва, Украина, Ўрта Осиё Республикалари ва Қозоғистон, мамлакат ташқи ишлар ва мудофаа вазирликларининг вакиллари қатнашдилар.

Халқаро семинар иштирокчилари чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа Ўзбекистон жамиятида учрашдилар. Меҳмонлар Алишер Навоий номли давлат академик катта театрида бўлдилар, қадимий Самарқандга саёҳат қилдилар.

(ЎзТАГ).

ДЕҲҚОНЧИЛИК-САНОАТ ЯНГИЛИКЛАРИ

Зарафшон ва Ҳисор тоғларининг этакларида наъматак буталари қизил тус олди. Бу эса мева теришни бошлаш мумкинлигини кўрсатувчи белгидир. Яккабоғ ўрмон хўжалиги ходимлари эса вақтни қўлдан ўтказмай ишга киришдилар.

Улар биргина Йошкар-оладаги дармондори заводига 3 тонна шифобахш мева тайёрлаб юборишлари керак. Ўрмон хўжалиги жамоаси шу корхона билан яхши амалий алоқа ўрнатган. Бу йил завод наъматак меваси харид нархини оширди, ҳар бир килограмми учун 6,5 сўм пул тўлайди. Бу ўрмон хўжалиги ходимлари учун яхши омил бўлиб, улар қўшимча 7 минг сўмдан кўп пул оладилар. Бундан ташқари Ўзбекистондаги шифохоналар билан тузилган шартномага биноан яна бир тонна наъматак мевасини териб жўнатадилар.

Тиканли буталарнинг мевасини териб олиш осон эмас. Бунинг учун эпчил бўлиш, тоғнинг қайси дараларида наъматак ўсишини яхши билиш керак. Ўрмон хўжалиги ходимларининг шифобахш мева теришлари тез орада анча осонлашади. Чунки улар буталарни маданийлаштиришга киришдилар: йил бошида 2 гектар наъматакзор барпо этдилар. Икки-уч йилдан сўнг бу ерлардан дастлабки ҳосилни йиғиштириб олиш мумкин. Ўрмончилар шу кузда 20 мингтага яқин наъматак қаламчасини тайёрлайдилар. Унинг бир қисми шу атрофдаги аҳолига сотилади.

* * *

Ўзбекистон давлат сув хўжалиги қурилиши комитети ишчи таъминоти тижорат-ишлаб чиқариш бирлашмаси мамлакатнинг турли минтақаларида етарли миқдорда — 1680 тонна картошкани харид қилди. Картошкадан ташқари тармоқ ходимларига комитетга қарашли хўжаликларда етиштирилган 6400 тонна сабзавот сотилди. Маҳсулотларнинг катта туркуми эса қишга ғамлаб қўйилди.

Бу йил кузда Ўзбекистон давлат сув хўжалиги қурилиши комитети ходимларига савдо хизмати кўрсатиш қийинчиликларга қарамай бирмунча яхшиланди. Ишчи таъминоти бўлимларида ва бошқармаларида чакана товар обороти режаси 115 фоиз бажарилди. Топшириққа қўшимча 23 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот сотилди. Умумий овқатланиш корхоналарининг иши ҳам яхшиланди. Хуллас, қурувчилар озиқ-овқатдан қийналмасликлари учун ҳамма иш қилинмоқда.

(ЎзТАГ).

ПАРВОЗ ДАВОМ ЭТМОҚДА

УЧИШНИ БОШҚАРИШ МАРКАЗИ, 5 ноябрь. (ТАСС). Александр Волков билан Сергей Крикалев парвозининг навбатдаги ҳафтаси дастурига космик материалшуносликка доир ишлар, астрофизик ва геофизик тадқиқотлар киритилган. Фазогирлар, шунингдек учувчи бошқарадиган мажмуани ускуналар билан жиҳозлаш ишларини бажарадилар. Бу ускуналарни «Прогресс М-10» кемаси етказиб берган эди, деб хабар қилишди учишни бошқариш марказидан.

Бугун «Галлар» технология қурилмасида вазнсизлик ҳолатида тузилиши ва электрофизик ўлчовлари яхшиланган Галлий Арсенидининг яна бир монокристаллини етиштириш жараёни туғалланди.

Экипаж атмосферадан ташқари фалакиёт тадқиқотлар режасига кўра кун давомида спекторнинг ультрабинафша қисмидаги нурланишни рўйхатдан ўтказадиган «Глазар-2» телескопи ёрдамида юлдузли осмоннинг айрим қисмларини туркум суратга тушириш керак бўлади.

Автомат тартибда ишлайдиган илмий аппаратдан фойдаланиб тадқиқотлар давом эттирилмоқда.

Учишни бошқариш марказига телеметрия каналлари орқали ернинг ионесфера ва магнитосферасида рўй бераётган табиий жараёнлар, космик нурланишнинг кенглик бўйлаб тарқаладиган энергетик тавсифлари, орбитал мажмуа парвози йўлидаги нурланиш муҳити тўғрисида ахборот келиб турибди.

МИРЗАГУЛИСТОНДИР БУГУН

Мирзачўлнинг ўзлаштирилишига 35 йил 1956—1991

Шу кунларда мустақил Ўзбекистон халқлари Мирзачўлни ўзлаштириш бошланганига 35 йил тўлганини кенг нишонлашмоқда. Кўҳна тарих чексизликлари олдида 35 йил муддат бир лаҳза, бир он, лекин шу даврдаги Мирзачўл жасоратига таъриф ва тавсифлар торлик қилади, унинг саховатини ифодалашга рақамлар ожизлик қилади, десак муболаға бўлмас.

1956 йили Иттифоқ ҳукуматининг Мирзачўлни ўзлаштириш ҳақидаги тарихий қарори қабул қилинди. Кишилар қуш учса қаноти, одам юрса оёғи куядиган чўлга юриш бошладилар. 80 миллат вакили бир ёқадан бош чиқариб, белгилаб берилган улуғвор режаларни амалга оширишга киришдилар. Қақраган бепоён чўл улкан бунёдкорлик майдонига айланди. Катта кенгликларни эгаллаб ётган биёбонга сув чиқариб, гидротехника иншоотлари, гидромелиорация тармоқлари барпо қилиш, ижтимоий, маданий-маиший биноларни қуриш биринчи кундан бошлаб индустриал асосда олиб борилди. Гидротехника, гидромелиорация иншоотларини бунёд қилишда амал қилиб келинган эски усул ва воситалардан воз кечилди, қурилиш-ўзлаштириш ишларида механизация даражасининг юқори бўлишига эришилди. Йирик ер массивларини ўзлаштириш, турар-жойларни барпо қилиш, мелиорация тармоқларини ривожлантириш масалалари энг мақбул инженерлик ёндашуви асосида ҳал қилиб борилди.

Мирзачўлни ўзлаштиришда мутахассислар танлаган йўлнинг тўғрилиги ва самарадорлиги шундаки, ўтган ўттиз беш йил ичида амалга ошириб улгурилган ишлар кўлами асрларга татийди. Аниқ ва бурро рақамлар тили билан айтганда 440 минг гектардан ортиқ янги ерларга сув чиқарилиб, давлат хўжаликлари тузилди. Пайкалларга айлантирилган бу улкан майдонларни суғоришнинг мунтазам ва барқарор бўлишини таъминлаш мақсадида Жанубий Мирзачўл канали барпо қилинди. Чўлнинг бу ўзига хос ҳаёт томиридан ҳар секундда 360 кубметр оби ҳаёт оқиб ўтади. Жиззах магистраль канали А. А. Саркисов номли Жанубий Мирзачўл каналининг узвий давоми ҳисобланади. Соҳилдаги насос агрегатларининг тизмаси ҳар секундда 180 куб метр, яъни тенг ярим сувни Мирзачўл каналидан 170 метр баландликка кўтариб, Катта Жиззах каналига ташлайди. Бу иккала каналдаги сув нов ариқлар орқали экинзорларга таралади. Чўлда барпо қилинган бу лоток ариқларнинг узунлиги 7 минг километрдан ошади.

Мирзачўлдаги суғориш шохобчаларининг фойдали иш коэффициенти бошқа

ҚЎРИҚ СОЛНОМАСИ

жойлардаги сув тармоқларига нисбатан икки ҳисса юқоридир. Сабаби, бундаги мавжуд 700 километр масофага чўзилган хўжаликлараро каналларнинг туби бетонлаштирилган. Мирзачўлда ўзлаштирилган пайкалларнинг мелиоратив ҳолати узоқни кўзлаб ҳал қилинган. Бунда барпо этилган 85 километр узунликдаги Марказий Мирзачўл коллектори, умумий узунлиги 20 минг километр бўлган дренаж тармоқлари қўриқ район экинзорларининг ер ости зах сувларидан ҳимоя қилишга бўйсундирилган.

Қўриқдаги хўжаликларда ташкил этилган фермаларда бугун 45 мингдан ортиқ мол парвариш қилинмоқда. Совхоз ишчилари ва уларнинг оилалари 5 миллион квадрат метр шинам турар жойлар, 70 минг ўринли мактаб, 24 минг ўринли болалар боғчаси, 2400 ўринли касалхона, 10 минг ўринли ошхоналар, 2 минг дала шийпони ва бошқа иншоотларни коммунал қулайликлари билан қабул қилиб олганлар. Чўл бағрида Янгиер, Бўстон, Дўстлик, Пахтакор, Гагарин, Ульянов сингари замонавий шаҳарлар қад кўтарди. Мирзачўлнинг ўзлаштирилиши жумҳуриятимизда одамларни ишга жойлаштиришдек муҳим социал-иқтисодий масалаларни ҳал қилиш имконини берди. Бу ерда 560 минг ишчи ўринлари яратилди. Қўриқ районларда истиқомат қилаётган аҳолининг сони ҳозир 2 миллиондан ошиб кетди.

Мирзачўл саховатига ҳар қанча ҳавас қилинса арзийди. Пахтачиликка ихтисослашган қўриқ хўжаликларнинг (уларнинг сони 80 дан ошади) етиштирган пахта ҳосили 9 миллион тоннадан ошиб кетди. Мирзачўлда ҳар йили 46 минг тонна гўшт, 450 минг тонна сут, 350 минг тонна сабзавот ва мева, 1 миллион тоннадан ортиқ полиз экинлари ёки 5,5 миллиард сўмлик маҳсулот етиштирилмоқда.

Мирзачўлни ўзлаштириш тажриба ютуқлари тан олинди. Унинг аҳамияти шундаки, жаҳон амалиётида Мирзачўлга ўхшаган яхлит чўлни тез ва соз ўзлаштириш содир бўлмаган. Одамлар қийинчиликларни енгишда оммавий жасорат ва уюшқоқлик намунасини кўрсатдиларки, бу ҳақда ҳар қанча сўзласак оз. Мирзачўлни ўзлаштиришда ҳосил қилинган тажриба, билим, Ўзбекистон вилоятлари ва қўшни жумҳуриятларда янги ерларни ўзлаштиришда қимматли тажриба бўлиб хизмат қилмоқда. Мирзачўл кенгликлари яратувчилик борасида фидокорлик, мардлик кўрсатадиган ўзига хос бир майдон бўлди. Чўл ерларини ўзлаштиришда юзлаб асл халқ фарзандларининг номи тилларда достон бўлди. Яйдоқ чўлни комплекс ўзлаштиришда фидокорона меҳнат қилган кишилар ҳақида сўз кетаркан, А. А. Саркисов, Е. И. Озерский, А. Қ. Қосимов, Д. К. Терситский, Э. М. Беньяминович, Т. Б. Боймиров каби Ленин мукофоти лауреатлари, А Алиев, Т. Болтабоев, В. Крупский, М. Шакурова, Т. Дадажонов каби Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари ва бошқа ўнлаб донгдор кишиларнинг номини бугун ифтихор билан тилга оламиз.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, машҳур пахтакор Қинибек Укибоев бу йил иккам саксон ёшга кирди. Бу ҳоксор инсон бутун умри мобайнида Мирзачўл ерларини боғу бўстонга айлантиришдек савоб ишга бош қўшиб келди. Ўз меҳнат фаолиятини оддий колхозчиликдан бошлаган Кинибек оға колхоз раиси, совхоз директори, район ижроия комитетининг раиси, район партия қўмитасининг биринчи котиби лавозимларида ишлади.

У узоқ йиллар мобайнида Оқолтин районидаги «Сардоба» давлат хўжалигига етакчлик қилди ва шу ердан пенсияга чиқди. Аммо тиниб-тинчимас отахон бугунги оғир кунларда томошабин бўлиб қолишни ўзига эп кўрмади. У 200 гектар ер олиб хўжалик ҳудудида кичик деҳқончилик корхонаси ташкил этди. Шунча майдондаги экинзорда бугун 12 азамат меҳнат қилмоқда. 150 гектар майдонга пахта, 40 гектарга беда, 18 гектардаги сабзавот ва полиздан юқори ҳосил етиштирилди. 2 гектар ердаги боғ яхши парвариш қилинмоқда.

СУРАТДА: (чапдан) «Сардоба» совхози директори, Қинибек отанинг шогирди Омонгелди Айдаров, отанинг ўғли, Оқолтин район ижрокоми раиси Марат Укибоев, Қинибек Укибоев ва унинг шогирдларидан Кенгаш Қурмонбоев ва Омон Мамадиёровлар.

А. ТЎРАЕВ олган сурат.

ҚАЛАМ ҚУДРАТИ

Баъзида у киши билан бирга ишлаган йилларимни кўз олдимга келтиришга ҳаракат қиламан, таҳририят остонасига биринчи бўлиб қадам қўйган қаламкаш ҳамкасбларимни эслайман. Гап устозимиз, бутун умрини рўзнома ишига бағишлаган, қолаверса, чўл қўйнида матбуот нашрлари ташкил этилишига катта ҳисса қўшган Аҳад Эшмуродов ҳақида.

Ўша вақтлари ҳозирги район маркази ўрнида бармоқ билан санарли темирйўлчилар уйлари бор эди. Эндиликда ташкил бўлаётган таҳририят эса «Пахтакор» давлат хўжалигининг маиший хизмат уйида иш бошлаганди. Янги район матбуот ишларини ташкил этиш ва йўлга қўйиш Аҳад акага юклатилганди. Зеро, у бу ерга ишга келгунича йўл сарҳадларини кезиб, тажриба орттирган эди.

Шунга ҳам чорак аср бўлди. Икки қаватли таҳририят биносида ўтириб Аҳад аканинг нуроний чеҳраси-ю қорасидан оқи кўп сочларига назар ташларканман вужудимни ажиб ҳислар қамраб олди. Чорак аср... Бундан йигирма беш йил олдин карвонини етаклаб, шу чўллардан ўтган сарбон бугун Пахтакорга келса, ўзи ўтган йўлларни танирмикин! Аҳад аканн-чи! Ҳа, йиллар шаҳар қиёфасини ёшартирди, ижодкорни эса улғайтириб, сочларига оқ, юзларига ажин ташлади. Кимлардир чўлда бунёд этилган биноларга илк пойдевор қўйиб чўлқувар номини олди, кимлардир ниҳол қадади. Аҳад ака эса кишиларга маърифат улашди, талай шогирдлар тайёрлади.

С. ПЎЛАТОВ.

ИРОДА

Бизнинг районда деҳқончилик қилиш нақадар машаққатли эканини бу ерда ишлаган одам яхши билади. Чунки тупроқ ўта шўрҳоқ. Ҳосилдорлик паст. Дастлабки йиллари гектаридан атиги 4—5 центнердан ҳосил олинган эди. Аммо унга сарфланган меҳнат ҳаракати катта бўларди. Ўзим анча йиллар «Страна Советов» давлат хўжалигида директор бўлиб ишладим. Кўп қатори барча қийинчиликларни кўрдим. Ўшанда ичимлик суви у ёқда турсин, экинга сув топилмасди. Ҳамма ёқ дашт. Шундай қийин шароитда ишлардик. Очиғи, аксарият хўжаликларда коллектор-деренажлар ўтказилмаган. Борлари тамоман ишдан чиққан. Энг ташвишлиси, ғўзалар бўй кўрсатиб, деҳқон кўзи қувнаган дамда гипс қатлами ўсимлик илдизини эзиб қўйди. Шундай кезларда тракторчилар кечаю-кундуз тиним билмай ғўзаларни культивация қилишди. Энди бугун ғалаба нашидасини сурган дамда не-не синовларга бардош бериб, уларни мардона енгган инсонларга миннатдорчилигимни изҳор этишга шошиламан. Уларга минг раҳмат.

Дарҳақиқат, инсоннинг баҳоси йўқ. Аксарияти ишбилармон, тадбиркор, ташкилотчилар. Азиз умрларининг асл мазмунини пахтада деб билишади. Унинг ташвиши билан яшашади. Бундайларни ҳақли равишда асл чўлқуварлар деб атайдилар. Шуларнинг ғайрати туфайли ўта мураккаб шароитда мўл-ҳосил етиштирилди. Ўтган йили ҳам районимиз Сирдарё вилоятида биринчи бўлиб марраға етган эди. Аслида туб бурилиш шундан бошланди. Бу йилги меҳнат зафаримизда ўтган йили эришган ютуқларимиз мадад бўлди. 19 октябрь меҳнатободликлар ҳаётида унутилмас кунлардан бўлиб қолди: район пахта тайёрлаш йиллик режасини бажарди. Ҳамма меҳнат самарасидан мамнун. Буни кишиларнинг чеҳраларидаги гулгунликдан ҳам билиб олиш мумкин. Тадбиркорлик, тажриба, ҳар бир агротехник тадбирни вақтида амалга ошириш ўз самарасини берди.

Районимиз вилоятда марраға иккинчи бўлиб етиб келган бўлса-да, ҳосилдорликда ўтган йилга нисбатан юқори кўрсаткичга эришдик. Давлатга 26 минг тоннадан зиёд оқ олтин етказиб берилди. Уни йиғиштириб олишда 400 та терим машинаси юксак унум билан ишлатилди. Хирмонни бунёд этишимизда хашарчиларнинг қўшган ҳиссаси катта. Ленин номли Янгиер қурилиш материаллари ва конструкциялари комбинати ишчиси Владимир Зайко машинада 160 тоннадан кўпроқ пахта терди.

Жонажон Ўзбекистонимиз мустақилликка эришди. Демак, ҳар бир килограмм пахтамиз республикамиз мустақиллигини мустаҳкамлашга, халқимиз фаровонлигини оширишга хизмат қилади. Аммо шунга қарамай, унинг майдонларини йил сайин қисқартириб, буғдой-арпага ажратаяпмиз. Оилаларга буғдой тарқатишдан кузатилган мақсад ҳам шу. Ниятимиз халқнинг озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабини қондириш, ҳар бир ҳовлида чорва моллари ва паррандаларни кўпайтиришдир.

Чўлнинг оғир шароитига қарамасдан кўпгина бригадаларда мўл-ҳосил етиштирилди. Ғ. Юнусов номли совхоздан Бойқул Худойбердиев, «Страна Советов»дан Озод Қаршибоев, «Пахтакор»дан Ғ. Зиёев, «Янгиер»дан Тўйчи Яҳёев, Охунбобоев номли давлат хўжалигидан Сайдам Абдиев, Ҳамза номли давлат хўжалигидан Салим Қувватов бошлиқ жамоалар гектаридан 20—27 тоннадан ҳосил топширдилар. Далаларда ҳали ҳосил бор. Ишонч билан айтиш мумкинки, баъзи илғор бригадаларда ҳосилдорлик 30 центнердан ошади.

Бизда ишчи кучи оз. Шу боисдан ишонганимиз техника. Пахтачиликдаги ҳамма ишлар механизация зиммасида. Йиғим-терим тақдирини техника ҳал этди. Пўлат от суворийлари ишни тадбиркорлик билан ташкил этганликлари туфайли 20.480 тонна ўрнига 23.300 тонна дур бункерлардан бўшатилди. Ҳар бир машинадан ўртача 75 тоннадан пахта териб олинди. С. Шамсиддинов, Э. Эргашев, Р. Рўзиматов каби механизаторлар шу кунгача 160—190 тоннадан оқ олтин теришга эришдилар. Бунга меҳнатларига яраша ҳақ тўлаш туфайли эришилди.

Куз яхши келди. Ҳосилни вақтида саранжомлаб олдик. Ғанимат кунлардан унумли фойдаланиб, янги йил ҳосили учун пухта замин яратмоқдамиз. Мақсадимиз деҳқон меҳнатини юксак қадрлаб, унинг турмуш шароитини яхшилашдан иборат.

С. НОРЧАЕВ,
Халқ депутатлари Меҳнатобод район Кенгаши ижроия комитетининг раиси.

ТЎРТ ДУГОНА ДОВРУҒИ

Унинг довруғини эшитгансиз. Қўшиқларда куйланган, газета ва журналларда мадҳ этилган, катта-катта анжуманларда президиумнинг кўрки, пахтакорлар фахри бўлган, ўн саккиз ёшида Олтин Юлдуз таққан ўша Лолахон Эрбўтаева ҳузуридаман. У ўзи ҳақида сўрайверганимдан хижолат бўлди шекилли, 1948 йилда «Огонёк» журналида босилган бир суратни индамай олдимга қўйди. Унда миллий кийимдаги тўрт қиз табассум қилиб турарди. Атлас кўйлак кийган қизнинг кўксидаги Олтин Юлдуз порлаб турибди. Суратга узоқ тикилиб қолдим. Бирининг бошида дуррача, бошқаларида дўппи. Кенг ёқали, енги узун кўйлаклари ҳар хил матодан. Бироқ бўйлари тенг, вужудларида ғайрат жўшиб турганлигида, нигоҳларидаги шодонликда ўхшашлик бор. Лолахон опа қўлимдаги суратни қайтариб оларкан: «Сиз боя қўшиқ ҳақида гапирдингиз, «Тўрт комсомол дугона, тер тўкдингиз мардона» деб куйланадиган қўшиқ аслида битта мен эмас, мана шулар ҳақида» деди ийманиб.

— Улар ҳозир қаерда? — қизиқсиниб сўрадик.

— Шу ерда туришади, Мукаррам билан Изро пиллакор, Назокат ўқитувчи. Ҳали ҳам аввалгидек қадрдонмиз, оилавий борди-келди қиламиз, тўй-маъракада доим биргамиз. Мени элга танитганлар ўшалар.

Лолахон опанинг мақсадини тушундик. Келини Ҳавасхоннинг гапига қараганда, ёнида Мукаррам Шаропова, Назокат Султонова, Изро Мадумарова бўлгандагина унинг дил қулфи очиларкан. «Бир куни «Ҳаёт қувончлари ва ташвишлари» деган кўрсатув учун телевизорга олишгани келишди, — дейди кулимсираб Ҳавасхон қайнонасининг олдида. — Ўғил-қизларингизни, келинларингизни, невараларингизни тўпланг, сизни шуларнинг қуршовида оламиз, дейишди, кўнмадилар, ахийри раисимиз дугоналарини топтириб келди».

Биз ҳам Лолахон опанинг раъйига қарши бормадик.

Улар бундан қирқ йил аввал бир-бирлари билан қандай қадрдон бўлсалар, ҳозир ҳам шундай эдилар. Яқин олиб сенсирашлар, беғараз луқма-ю қалтис ҳазиллар ёшларидан қатъий назар ўзларига табиийлик бағишлаб турарди. Жўр бўлиб куйлашди ҳам:

Меҳнатсевар чаққон қиз,
Бахтинг кулиб боққан қиз,
Пахта экиб колхозда
Олтин Юлдуз таққан қиз.

Бу сатрлар бевосита Лолахон ҳақида эди. Уни бирон-бир манбадан эмас, эллик олти-эллик етти ёшли дугоналар оғзидан ёзиб олдик.

Пахтакор қиз, қаҳрамон қиз Лолахоннинг меҳнатдаги юксак парвози шоир-у бастакорга илҳом бағишлабгина қолмасдан Мирзачўлдаги жасорат солномасида ёрқин саҳифа очди. Юбилей йилида мазкур саҳифани варақлашнинг гашти ўзгача, аҳамияти беқиёс. Айниқса, суҳбатдошингдаги фахрланиш ҳиссини, ички ҳаяжонни, миннатдорчилик туйғусини сезганингда бунинг зарурлигига ишонч ҳосил қиласан, киши.

...Уруш йиллари эди. Пахта терими пайти. Муштдай боши билан этак боғлаб далага чиққан Лолахонга бир куни опалари Робия билан Ҳабиба мақтанишди:

— Биз подростка бўлдик.

Лолахон бу сўзнинг маъносига тушунмасди. Шунда ҳам подростка бўлишни жуда-жуда хоҳларди. Онаси колхоз раисининг муовини эди, от миниб юрарди. Тўпанисо ая ҳориб-чарчаб туш пайти уйига келар экан, отнинг жиловини ўн икки-ўн уч яшар қизининг қўлига тутқазиб:

— Отбоқарга бориб кел, — дерди.

Лолахон ўғил болалардек оёғи узангига тегиши биланоқ сакраб эгарга миниб оларди.

Шунда Тўпанисо ая завқланганидан қизига далда берарди:

— Лола, катта бўлганингда раис бўласан.

Бироқ ҳали болаларча фикрлаш оғушида бўлган мурғак қалбнинг қарори қатъий эди:

— Йўқ, буви, опамлардақа подростка бўламан!

— Унинг учун кўп пахта теришинг керак, қизим.

— Мана кўрасиз, ҳаммадан кўп тераман...

Шу-шу Лолахон ҳар йили кузда пахтазордан чиқмай қолди. Энди туш пайти ёки кечқурун отбоқарга ҳам қатнамай қўйди. Ниҳоят саккизинчи синфдалигида унга «Сен ҳам подросткасан» дейишди. У бу ишончни оқлаш учун 1946 йилда далада астойдил меҳнат қилди. Кузда ҳар куни 200 килограммга етказиб дурдона терди. Пахтазор юлдузининг номи эл оғзига тушди.

Бир куни колхоз раиси Абдуназар Турдиев юқори ҳосилли бригада бошлиғи Абдураҳмон Султонов (кейинчалик колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони бўлди)га шундай деди:

— Назаримда, анови теримчи қизинг бало кўринади, звенони бошқарадиган шашти бор?...

Аслида бригадир ҳам шундай фикрда эди.

Келгуси йил эрта кўкламда Лолахонга беш гектар ер ажратиб беришди ва «Аъзоларингни ўзинг жамла» дейишди. У звенога дугоналаридан Назокат, Изро, Мукаррамни таклиф қилди. Ўзи билан бирга ғўза чопиб, пахта териб, қўшиқ айтиб, тенгдош бўлиб, сирдош бўлиб юрган меҳнатсевар, ўтюрак, шодликлари шалола қизлар бу таклифни бажонидил қабул қилишди. Эндигина мўйлови сабза урган, сиртдан индамас, ичимдагини топ бўлиб кўринсада, пайти келганда қизлар, кўпроқ Изро билан ҳазиллашиб юрадиган Турсунали деган йигит сувчи бўлди. Ўша йили комсомол-ёшлар звеноси даласида чунонам ҳосил тўпландики, асти қўяверинг. Ҳар туп ғўза икки юзтагача тўқ кўсак боғлади. Шоир Туроб Тўла «Лолахоннинг бир туп ғўзасининг йўғонлиги Қўқон аравага ўқ бўлади» деб ёзди.

Шу ўринда Лолахон опанинг ҳаяжонланиб, деҳқончиликдаги жонкуярлик билан нўноқликни таққослаб, пахтачилик тақдири ҳақида куйиниб айтган гапларини келтириб ўтмаслик мумкин эмас.

— Ҳозир ҳам имконият топилди дегунча далага чиқаман, қандай юмуш бўлмасин ҳаммасида қатнашаман, — дейди опа. — Шу билан бирга ёшларнинг ишини, ерга, техникага, деҳқончиликка муносабатини кузатаман. Назаримда нимадир етишмайди, нимадандир кўнглим тўлмайди. Ўғит етарли, ишчи кучи бор, техника қаторлашиб турибди. Бироқ ҳосилдорлик ошиш ўрнига йилдан-йилга пасайиб кетяпти. Деҳқончилик нўноқлик гирдобига тўшиб қолгандай. Беихтиёр қирқинчи-эллигинчи йилларни эслаб кетаман. Ҳар куни саҳарлаб далага бир халтадан гўнг олиб борардик, бўлмаса бригадир орқамизга қайтариб юборарди, ёки «бир халта кул бўлса ҳам топиб кел, хашоратни ўлдиради» дерди. Терим бошлангунча «шарбат» оқизганимиз-оқизган эди. Ер кучга тўлиб сарғайиб кетарди. Кўсакларнинг тўқлигини қўяверинг, очилган чаноқнинг лўппи пахтасини кафтингизга олсангиз салмоғини сезардингиз. Ҳозирги пахтанинг ғози йўқ. Қандай қилиб ғози бўлсин, ғўза яганасини хўжакўрсинга ўтқазишади. Мавриди келганда колхознинг етакчи мутахассисларидан бирига: «Ука, яганани кечиктириб юборибсизларку?» десам, у парво қилмай: «Қўяверинг, энаси кўпнинг —боласи кўп, ҳар тупи уч-тўрттадан кўсак туккандаям...» дейди. Илгари бизнинг қўлимизга узунлиги бир қарич чўп берилардн. Қани, ўлчамасдан ягана қилиб кўрчи?! Суғоришдаям гап кўп. Кўпинча пайкални кўллатиб юборишади. Йўлигагина навбатчилик ташкил қилинади — тунги назорат йўқ. Биз қиз бошимиз билан далада навбатчилик қилардик, кечаси мижжа қоқмай тош чироқда, ўқариқ бўйлаб юриб чиқардик. Бир куни тун ярмида сув ўқариқ қирғоғини ювиб, ёш ғўза ниҳолларини нобуд қилганини кўрган Турсунали шошганидан Изрони даст кўтариб сув йўлига тўсган. Ўшанда буни кулгили воқеа деб бўлмасди. Ҳар туп ғўза фарзанддек меҳр оғушида ардоқланарди. Мен бу гапларни бекорга айтмаяпман. Ҳозир шароит яхши, имконият етарли бўлишига қарамасдан ер ориқлаб бораётганлиги ташвишли. Нўноқликни гап билан эмас, омилкорлик билан енгиш мумкин. Кейинги йилларда колхозимизга бирталай ёш раҳбарлар келиб кетишди. Ҳозиргилари ҳам фарзандларим қатори. Гапга чечан, сиёсий етук, ташкилотчи йигитлар. Аммо уларда тажриба, омилкорлик етишмайди. Ишлаб чиқариш мажлисида бўлсин, фирқа йиғилишида бўлсин, кундалик мулоқотда бўлсин, бу нарса сезилиб қолади. Ишдан бўшаб кетган бир ёш раисимиз партия йиғилишида кекса коммунист-бригадирларга қарата шундай деганди: «Партком секретари ёш бола бўлса ҳам унга бўйсинишга, унинг буйруғини бажаришга мажбурсизлар!». Ана шунақа, кимдир умумий манфаат учун жон куйдириб рост гапни айтса, кимдир буни мансабга суиқасд, мансабдорга ҳурматсизлик деб тушунади. Оқибатда деҳқончилик зарар кўради. Ваҳолангки, биз пахтадан бошқа нарсани ўйламасдик.

Лолахон Эрбўтаева ва унинг дугоналари ҳақиқатан ҳам фақат пахта ишқида яшаб меҳнат қилишарди. Бўйлари ўзлари ўстирган ғўза ичида кўринмайдиган қизлар ўша йили ғоят юқори ҳосилдорликка эришиб, ўзбек пахтакорларининг шуҳратини оширдилар. Гўё Мирзачўлда мўъжиза юз бергандай бўлди. Лолахон 18 тонна, Мукаррам, Изро, Назокатлар ўн беш-ўн олти тоннадан дурдона теришди. Чевар қизларнинг довруғи бутун мамлакатга ёйилди.

СССР Олий Совети Президиумининг 1948 йил апрель ойидаги Фармонига кўра Лолахон Эрбўтаевага Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган юксак унвон берилди. Ўшанда колхоз раиси Абдуназар Турдиев Ленин ордени, звено сувчиси Турсунали Шеронов (ҳозир пенсияда) Меҳнат Қизил Байроқ ордени, пахтазор юлдузлари — Изро Мадумарова, Назокат Султонова, Мукаррам Шеронова медаллар билан тақдирланишди.

Ўн саккиз ёшли қаҳрамон қиз ўша йили илғорлар сафида Москвага бориб келди. Пойтахтдан олган бир олам таассуротларини ҳали уйидагиларга гапириб беришга улгурмасдан уни идорага чақириб қолишди.

— Машинага чиқ, ҳозир районга кетамиз, Москвада нимани кўрган бўлсанг, ҳаммасини слётдагиларга гапириб берасан, — деди райкомнинг ўша пайтдаги биринчи котиби.

Шундан кейин ҳам Лолахон Москвага кўп марта борди. Атлас кўйлак бўйбастига ярашган ўзбек қизи улкан анжуманларда қатнашди. Бундай катта ишонч, юксак шараф ҳаммага ҳам насиб қилавермайди, албатта. Лолахон аввало фидойилиги, пахта ишқида ёнганлиги, юқори ҳосил олишда ман-ман деган деҳқонларни доғда қолдирганлиги туфайли мана шундай мартабага эришди. Лолахон Эрбўтаева кўп йиллар звенога, тўққиз йил қирқ центнерчи пахтачилик бригадасига раҳбарлик қилди. Сўнгра Октябрь қишлоқ Совети раиси, боғча мудираси, идора хизматчиси бўлиб ишлади. Ҳозир ўзини тарбиялаб вояга етказган, номини элга танитган, ҳаётини бахтли, турмушини фаровон қилган Мирзачўлдаги тўнғич хўжаликлардан бири— Сирдарё вилояти Гулистон районидаги «Қизил тонг» колхозида истиқомат қилиб, кексалик гаштини сурмоқда.

Дугоналар яқин ўтмишни, навқирон ёшликни, меҳнатдаги жасоратни, қалбга ўрнашиб қолган қўшиқни эслашиб ҳузур қилишади. Меҳнатда ва ҳаётда айа шундай камолатга эришганлари, мартаба ва иззат-эътибор топганликлари учун шукроналар айтишади. Ҳа, жанг майдонидаги жасорат хотирада ўрнашиб қолганидек, меҳнатдаги қаҳрамонлик ҳам унутилмайди, ҳамиша эсланади, эъзозланади.

Зеро, қўшиқда куйлаганидек:

Мўл-мўл ҳосил олсам деб,
Юртга довруғ солсам деб,
Меҳнат қилдинг Лолахон!

Иброҳим НОРМАТОВ.

ДЕРАЗАМДАН МЎРАЛАЙДИ ОЙ

Сокин кеча, хаёл-ла
бандман,
Совиб қолган пиёламда
чой.
Нимадандир нохуш,
карахтман,
Деразамдан мўралайди ой.
Кўз олдимдан ўтар
бирма-бир,
Болалигим—гўё чопқир
той.
Бўлгандайман бир сирга
асир,
Деразамдан мўралайди ой.
Йиллар ўтди
алғов-далғовли,
Ким ўрта ҳол,
кимдир бўлди бой.
Менда ўша ўй, ўша
ҳовли...
Деразамдан мўралайди
ой.
Қайта қуриш шамоли
эсди,
Юртим очди янада чирой.
Ёмонларнинг йўли
кесилди,
Деразамдан мўралайди ой.
Дўст-душманнинг фарқига
бормай,
Қалб тўридан бериб
қўйдим жой.
Юрагини ҳеч кимга
ёрмай,
Деразамдан мўралайди ой.
«Ит ҳурмоқда, карвон
ўтмоқда»,
Қайлардадир шовуллайди
сой.
Чўл бағрида оқ тонг
отмоқда
Деразамдан мўраллайди
ой...

Иброҳим ДОНИШ.

РАВНАҚ ЙЎЛИ

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ УЛЬЯНОВ РАЙОН КЕНГАШИНИГ РАИСИ АБДУКАРИМ УСМОНОВ ҲИКОЯ ҚИЛАДИ

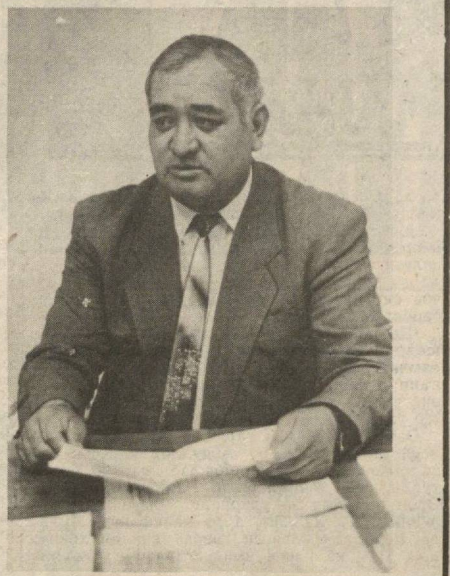

Районимиз иқтисодиётининг асосан қишлоқ хўжалиги йўналишида бўлганлиги туфайли баҳорги экин-тикин, ёздаги ғўза комплекс ишлов бериш, кузги йиғим-терим даврлари барча меҳнат аҳли, ишлаб чиқариш ташкилотчилари учун энг долзарб мавсумлар ҳисобланади. Улар орасида ғалвир сувдан кўтариладиган палла — ҳосил терилиб, омборларга жўнатиладиган куз фасли алоҳида ўрин тутади. Бу тиғиз мавсумнинг ҳар бир куни кўзланган марраға етаклайди, фидокорона меҳнат билан ўтади. Ана шу ғанимат дамларда дала заҳматкашлари мумкин қадар кўпроқ ҳосилни саранжомлаб олишга интиладилар.

Шундай масъулиятли кунларда район раҳбарлари, депутатлари, мутахассислари ва барча фаоллари меҳнаткашлар билан ҳамнафас бўлишади, уларнинг кундалик талаб-эҳтиёжларини қондиришга ҳаракат қилишади. Халқ депутатлари район Кенгашининг раиси сифатида ҳар бир хўжаликда ҳосил йиғим-терими қандай кетаётганлигини, иш суръати ва сифатидан мунтазам равишда хабардор бўлиб туришни, меҳнат жамоаларини кўзланган марраларни эгаллашга сафарбар этишни ўз бурчим деб биламан. [illegible] Район статистика бўлими томонидан [illegible] пахтакорлари [illegible] Бу ҳақда [illegible] 1991 йил ҳосилидан [illegible] деҳқонларимиз эрта баҳордан то ҳозирги кунгача чеккан заҳматлари, қийинчиликларини енгиш йўлида кўрсатган тадбиркорликлари бир-бир кўз олдимдан ўтди.

Қарши чўли шароитида деҳқончилик қилаётган пахтакорларимиз баҳорда 23.597 гектар ерга чигит қадаб, тўла гектарлар ҳосил кўриш учун барча чораларни кўрдилар. Обҳаво ноқулай келганлиги, [illegible] бўлганлиги сабабли ғўза ривожланишида [illegible] Бунинг учун [illegible] ғўзага агротехника тадбирлари амалга оширилди: [illegible] Шундай тадбирлар туфайли [illegible]

Халқимизнинг «Даладагиси насия, омбордагиси нақд» деган доно нақлига амал қилиб, ҳосил йиғим-теримига пухта ҳозирлик кўрилди ва масъулиятли мавсум уюшқоқлик билан ўтказилди. Чўл шароитида ишчи кучи камлиги ҳисобга олиниб, зангори кемалардан унумли фойдаланиш диққат марказида бўлди. Шу ўринда республикамиз Президенти И. А. Каримовнинг йиғим-терим бошланиши арафасида ва у энг қизғин паллага кирган пайтда чиқарган фармонлари пахтакорларни руҳлантириб юборганлигини, уларнинг манфаатдорлигини оширганлигини алоҳида таъкидлаш зарур. Пахта харид нархининг 50 фоиз оширилганлиги, машинада ва қўлда терилган хом ашёга ҳақ тўлаш кўпайтирилганлиги, режадаги ҳосилнинг 5 фоизи ва топшириқдагидан ортиғининг ҳаммаси хўжаликлар ихтиёрига берилганлиги ва бошқа иқтисодий омиллар йиғим-теримни муваффақиятли ўтказишимизда муҳим аҳамият касб этди.

Районимиз пахтакорлари топшириққа кўра 58.300 тонна оқ олтин етказиб беришлари зарур эди. Бу дастлабки марра 14 октябрдаёқ эгалланди. Ўшандан буён тайёрлов пунктларида уйилган хом ашё 12 минг тоннадан ошиб кетди. 70 минг тоннадан зиёд хирмоннинг асосий қисми ингичка толали пахтадир. Барча ҳосилнинг 90 фоизи зангори кемалар билан саранжомлаб олинди. Йиғим-терим даврида 500 дан ортиқ агрегатдан унумли фойдаланилиб, ҳар бири билан ўртача 120 тоннадан хом ашё терилди. Район хирмонига барака киритган дала суворийларининг номларини бугунги кунда фахр-ифтихор билан тилга оламиз. «Қашқадарё» совхозининг Жўра Жумаев, Омон Ўринов, «Москва» давлат хўжалигининг Иброҳим Музаффаров, Эломон Мирзаев, «III Интернационал» совхозининг Ёқубжон Даминов, Бўри Муҳаммадиев, «Ўзбекистон комсомоли 50 йиллиги» давлат хўжалигининг Ҳаким Раҳмонов, Авлиёқул Халилов, «Ғалаба» совхозининг Раҳматулла Аслонов, Омон Алиев ва бошқа кўплаб механик-ҳайдовчилари 150—220 тоннадан ошириб пахта теришга муваффақ бўлдилар.

Пахтазорларда кўпмингкилограммчилик ҳаракати ҳам кенг қулоч ёйди. «Қашқадарё» давлат хўжалигидан Гулшода Назирова, «Москва» совхозидан Санам Ширинова, «III Интернационал» давлат хўжалигидан Хурсандой Набиева, «Ғалаба» совхозидан Матлуба Хўжамова, «Пахтакор» давлат хўжалигидан Норбиби Нафасова, А. Навоий номли совхоздан Сулув Ортиқова ва бошқа ўнлаб чевар теримчилар мавсумда 8—10 тоннадан ошириб дурдона териб, бошқаларга намуна бўлдилар.

Райониннг катта хирмонига Яраш Муҳаммадиев раҳбарлик қилаётган «Қашқадарё» совхози 9 минг тоннадан зиёд, Зикриё Асроров етакчилигидаги А. Навоий номли давлат хўжалиги 8 минг тоннадан ортиқ, Эшқурбон Хоналиев директор бўлган «III Интернационал» совхози 7.300 тоннадан кўп, Туроб Холмуродов раҳбарлигидаги «Ўзбекистон комсомоли 50 йиллиги» совхози 7.200 тоннадан зиёд оқ олтини билан муносиб ҳисса қўшди. «Ғалаба», «Пахтакор», «Наврўз» ва бошқа давлат хўжаликларининг заршунослари ҳам ўз зиммаларидаги топшириқларни ошириб адо этдилар.

Хўш, бундай муваффақиятга эришилганлигининг асосий омиллари нималардан иборат? Энг аввало юқорида таъкидланганидек, республика ҳукумати томонидан пахтакорларга катта ғамхўрлик кўрсатилаётганини, хом ашёнинг харид нархи оширилганлигини, деҳқонга эрк-ҳуқуқ берилганлигини, йиғим-терим қатнашчиларига ҳақ тўлаш кўпайтирилганлигини айтиб ўтиш зарур. Иккинчидан, кейинги йилларда ишни ташкил этиш ва моддий рағбатлантиришнинг илғор усуллари — оила, звено, бригада пудрати кенг жорий этилганлиги туфайли ҳар бир кишининг манфаатдорлиги ошди. Иқтисодий омиллар одамларни унумли ишлашга, сифатли маҳсулот тайёрлашга, тежамкорликни кучайтиришга, сарф-харажатларни камайтиришга ундамоқда. Ўтган йили барча меҳнат жамоаларининг 60 фоиздан зиёди пудрат усулида ишлаган бўлса, 1991 йилда бу кўрсаткич 85 фоиздан ошиб кетди. Эришилган натижага қараб тобора кўпроқ моддий манфаатдор бўлаётганини ҳис этган пахтакорларимиз иқтисодий кўрсаткичларни янада яхшилашга интилмоқдалар. Ўтган йили районимиз қишлоқ хўжалигидан 119 миллион сўм даромад олганди. Бу йил эса шу кўрсаткич 250—300 миллион сўмни ташкил этиши кўзда тутилмоқда. 1991 йилда иқтисодиётнинг бош йўналиши ҳисобланган пахтачиликдан 210 миллион сўм даромад олинади.

Одамларнинг турмуш даражаси энг аввало иқтисодиётдаги натижалар билан белгиланади. Хаётнинг бу ҳақиқати дунё халқлари, шу жумладан ўзбекларнинг мақол-маталларида, ҳикматларида ўз аксини топган: «Омборинг ғаллаға тўлса, қўшиқ ҳам ярашади», «Пулинг бўлса, чангалда шўрва», «Даромадга қараб буромад» сингари сермаъно иборалар шулар жумласидандир. Кейинги йилларда районимиз иқтисодиёти юксалаётганлиги, хўжаликларнинг соф фойдаси миқдори ошаётганлиги туфайли меҳнаткашлар турмуш даражасини кўтариш, ижтимоий, маданий-маиший муассасалар қурилишини кенг кўламда олиб бориш имконияти яратилмоқда. Қисқа давр — бир-икки йил ичида районда 13 та мактаб, 4 та болалар боғчаси, иккита замонавий клуб, барча қулайликларга эга бўлган спорт комплекси ва бошқа кўплаб биноларни фойдаланишга топшириш, аҳолини табиий газ ва тоза ичимлик сув билан таъминлашни яхшилаш чоралари кўрилмоқда. Район матлубот жамиятлари уюшмаси раиси Аҳмад Холмуродовнинг ташаббуси билан кейинги йилларда миллий меъморчилик услубида савдо шохобчалари, карвонсаройлар, чойхоналар ва бошқа маданий-маиший шохобчалар барпо этиш йўлга қўйилди. Қисқа даврда тикланган бундай иморатлар райониннг қадимий қишлоқларига файз-таровват ва кўрк бахш этди. Матлубот жамиятлари уюшмаси қошида ташкил этилган қурилиш-таъмирлаш бўлинмаси жамоаси йилига 1,5 миллион сўмликка яқин бунёдкорлик ишларини амалга оширмоқда. Ана шу ташкилот районимизда ҳунармандчилик, маҳаллий саноатни қайта жонлантиришга ҳам муносиб улуш қўшмоқда. Янги бинолар қурилиб, дурадгорчилик, қандолатчилик, кулолчилик ва бошқа тармоқлар йўлга қўйилаяпти.

Шу ўринда халқимизнинг бошқа кўпгина анъаналари ҳам тикланаётганлигини таъкидлаб ўтиш зарур. Деярли ҳар бир қишлоқда тегирмонлар, мойжувозлар, новвойхоналар ишга туширилмоқда. Яқинда «Наврўз» давлат хўжалигининг Назартепа, «СССР 60 йиллиги» совхозининг Қорақўнғирот қишлоқларида тикланган тегирмонлар ун чиқара бошлади. Улар қаердан олинган ғалла ҳисобига ишлаяпти деган савол туғилиши табиий. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонига мувофиқ «Наврўз» совхозидаги оилаларга 205 тонна, «СССР 60 йиллиги» давлат хўжалиги хонадонларига 136 тонна дон арзон баҳоларда берилди. Бошқа совхозларнинг меҳнаткашлари ҳам бу саховатдан баҳраманд бўлдилар. Шунинг учун ҳам ҳозирги пайтда районда йигирмадан ортиқ тегирмон ва мойжувоз ишлаб турибди. Уларда томорқа ерларида етиштирилган дон, кунжут, зиғир ва бошқа маҳсулотлардан ҳам фойдаланилаяпти. Кейинги икки ярим йил мобайнида республикамиз Президентининг фармонларига кўра томорқа ва якка тартибда уй қуриш учун ер бериш борасида кўпгина ишлар амалга оширилди. Шу даврда 14 мингдан зиёд оилага уй қуриш учун ер ажратилди. Аҳолига яйлов ҳисобидан 800 гектардан зиёд, ҳайдаладиган майдонлардан 1.400 гектардан ортиқ ер берилиб, ҳар бир оиланинг томорқаси чорак гектардан бўлиши таъминланди. Юқорида санаб ўтилган тадбирларнинг барчаси бозор иқтисодиёти шароитида аҳолини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя этиш мақсадида амалга оширилмоқда.

Фидокорона меҳнат қилаётган районимиз аҳолисининг турмуш даражасини янада яхшилаш учун бевосита вилоят, республика идораларига тааллуқли бўлган бир қатор долзарб муаммолар ҳал этилиши зарур. Улардан бири район ҳудудига темир йўл шохобчаларини келтириш масаласидир. Қарши чўлини комплекс ўзлаштириш бош планида шу иш кўзда тутилган эди. Қўриқ совхозлар ташкил этилиб, йигирма йилдан бери миллион-миллион сўмлик маҳсулот етиштирилаётган бўлишига қарамай, темир йўл масаласи ҳал этилмаяпти. Барча юклар узоқ масофадан автотранспортда ташиб келтирилмоқда ва олиб кетилаяпти. Бу сарф-харажатларнинг кўпайишига сабаб бўлаётир. Районимиз учун иккинчи долзарб муаммо одамларни иш билан таъминлаш масаласидир. Ҳозирги пайтда Ульянов районида қарийб 100 минг аҳоли яшаяпти. Бугунги кунда 3 мингга яқин кишини доимий иш билан таъминлаш зарур. Районда пахта тозалаш заводидан ташқари йирик саноат корхонаси йўқ. Одамларни ижтимоий меҳнатга жалб этиш учун қишлоқ хўжалик хом ашёсини қайта ишлайдиган сут комбинати, консерва заводи сингари корхоналарни барпо этиш, енгил, маҳаллий саноат шохобчаларини вужудга келтириш мақсадга мувофиқдир. Тилга олинган масалаларни ижобий ҳал этишда Қашқадарё вилояти ва республиканинг тегишли ташкилотлари, идоралари амалий ёрдам берадилар, деб ўйлаймиз.

Суҳбатдош:
С. САЙДАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» махсус мухбири.

ДЕҲҚОНГА МАДАДКОР

Хўжаликни бошқаришнинг эркинлик ва мустақилликка асосланган усулларини қидириш йўли давом этмоқда. Унда асосий гаплар иқтисодиётни тангликдан олиб чиқиш, қандай қилиб бўлмасин ишбилармонлик билан маблағ топиш ва уни кўпайтириш атрофида бормоқда. Баҳсларда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни ҳар томонлама кўпайтириш йўл-йўриқлари ҳам таҳлил этилаётир.

Буларнинг ҳаммаси яхши ва савобли ҳаракатлардир. Лекин унутмаслик керакки, ҳозирги шароитда қўл меҳнати билан муаммоларни бартараф этиб, иқтисодиётни соғлом муҳитга олиб чиқиш мисли ширин хаёлдай гап. Қишлоқ хўжалик ишлари занжирини тўла механизация асосига қайта қурмай туриб, олға силжишга умид қилиб бўлмайди. Пахтамизнинг салмоқли қисми қўлда терилаётган экан, полиз ва сабзавот маҳсулотларини йиғиштириб олиш қўл меҳнатига асосланган экан, боғларга ишлов бериш, меваларни териб олиш соҳибкорларнинг қўлига қараб турган экан қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ҳали ҳозир орзулигича тураверади.

Қишлоқ хўжалик техникаси давр талабларига жавоб бера олаяптими? Тўғри, терим машиналаридан унумли фойдаланишга интилинаяпти. Бироқ, у кириб чиққан майдон яна қўл билан тозаланади. Хас-хашак, чанг, тупроққа қоришиб кетган минг-минг тонналаб пахта яна қўл билан битталаб териб олинмоқда. Ёки етилтирилган помидорнинг деярли ҳаммаси қўлда терилиб, яшчикларга жойлаштирилмоқда. Бундай далилларни кўплаб келтириш мумкин.

Яна бир нарса одамни афсуслантиради. 20—30 бош мол боқаётган кишини «фермер» деб атаяпмиз. Ваҳоланки, у хашак майдалайдиган оддийгина агрегатга эга эмас. Дурустроқ бостирма қуролмаётганини айтмай қўяқолайлик. «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» ҳафтаномасида Хайрулла Исматуллаевнинг ёзишича, Америкадаги бир фермер шахсий вертолёти ва пахта тозалаш заводи бўлмагани учун ўзининг имкониятсизлигидан нолибди. Бизда эса жамоа, давлат хўжаликлари техника билан дуруст таъминланмаяпти-ю ишбилармонларнинг хўжалигига йўл бўлсин.

Кўриниб тургани ҳақиқат. Баҳона қидиришнинг ҳам, хаспўшлашнинг ҳам ҳожати йўқ, етишмовчиликни мардларча тан олиш керак. Сон-саноқсиз кемтикларни тўлдириш йўлларини топиш бугуннинг долзарб юмуши бўлмоғи шарт. Бусиз амалий ишга ўтиб бўлмайди. Эндиликда қишлоқ хўжалик техникаси қишлоқда ишбилармонликнинг таянч нуқтаси бўлмоғи зарур. Эллик гектар ерда деҳқончилик қилиб, битта-иккита тележкага кўз тикиб ўтириш билан ривожланишнинг катта йўлига эмас, сўқмоғига ҳам чиқиб бўлмайди.

Хўш, нима қилиш зарур, энг муҳими нима? Кучли, замонавий қишлоқ хўжалик техникасини бунёдга келтириш, мавжудларини асрабавайлаб таъмирлаш, зарур эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва қайта тиклаш ишларини чинакамига янги босқичга кўтариш асосий ва бош йўлдир. Қишлоқ хўжалик техникасини кўпайтирмай, иш сифатини замонавий талаб даражасига кўтармай туриб маҳсулот етиштириш кўламини ошириб бўлмайди.

Шундай қилишга имкониятлар борми? Ҳа, бор. Андижонда қишлоқ хўжалик техникасини таъмирлаш корхоналарида машина-механизмлар ва эҳтиёт қисмларни қайта тиклашнинг ҳозирги аҳволи ҳамда муаммоларига бағишлаб ўтказилган семинар-кенгаш тартибига қўйилган ана шу ўткир масалаларга жавоб шундай ижобий бўлди. Вилоят қишлоқ хўжалик техникаси таъминоти ва таъмирлаш бирлашмалари раислари, уларнинг ишлаб чиқариш бўйича муовинлари, шу бирлашмалар ихтиёридаги техника қисмлари ишлаб чиқарувчи заводларнинг директорлари, ихтисослашган устахоналар раҳбарлари, жумҳурият қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари олий билимгоҳи олимлари, мутахассислари жам бўлишиб ўзаро фикрлашдилар, ўткир муаммолар ечимини топишга интилдилар.

Бу борада Андижон вилоятида талайгина силжишлар бор, албатта. Айниқса Шаҳрихон тузатиш заводида, Асакадаги мотор созлаш заводида, Оқёр тузатиш заводларида қатор амалий тадбирлар амалга оширилганлиги диққатга сазовордир. Мазкур корхоналарда фермер (деҳқон) хўжаликлари учун митти агрегатлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилган. Ер ҳайдаш механизмлари, озуқани қайта ишлаш агрегатлари ва бошқа бир қатор техника қисмлари ишлаш жараёнининг соддалиги, камхаражатлилиги, ихчамлиги билан ажралиб туради.

Қўрғонтепа туманидаги «Савай» давлат хўжалигида экиш-йиғиштириш ишларининг намунали йўлга қўйилгани диққатга сазовордир. «Айзенберг» фирмаси билан ҳамкорликда етиштирилган пахта ҳосили салмоқли. 427 гектар ерда йигирмага яқин киши деҳқончилик қилишди. Ҳамма иш техника зиммасида. Суғориш ҳам автоматлаштирилган. Барча ишларни замонавий техника бажарди. Ҳосилдорлик ҳам юқори —40—50 центнер оралиғида. Исроиллик мутахассислар қишлоқ хўжалик техникасини ўз шахсий машинасидай авайлашади. Чунки, ўша техника ҳам фирманинг шахсий мулки. Бизда маҳсулот етиштиришда мана шу техника ва технология даражасига эришилсагина кўзланган мақсадга етилади.

Жумҳурият қишлоқ хўжалиги моддий-техника таъминоти ва таъмирлаш қўмитаси раиси Р. Ҳусанов, Ўрта Осиё агросаноат ремонт-машинасозлик илмий-текшириш бирлашмаси бош бирлашмаси бош директори А. Антонов, жумҳурият Қишлоқ хўжалик вазирлиги механизациялаш Бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари А. Ҳакимов. Андижон вилояти қишлоқ хўжалиги моддий-техника таъминоти ва таъмирлаш бирлашмаси раиси Ҳ. Ҳакимов ва бошқа мутахассислар, мутахассислар вазиятни оқилона таҳлил қилиб, қимматли фикр мулоҳазалар билдиришди.

Таъмирлаш корхоналари — заводлар, устахоналар ишини кескин равишда янги босқичга кўтармай, техникани, қайта тикланаётган қисмлар сифатини яхшилаган ҳолда кўпайтирмай туриб кўзланган мақсадга эришиб бўлмайди. Ҳар қандай тадбиркорлик, ишбилармонликнинг туб замини қишлоқ хўжалигининг замонавий техника билан қай даражада таъминланишига боғлиқ. Техникани ҳам, уни бошқарадиган мутахассис-кадрларларни ҳам янги босқичга кўтармай туриб, маҳсулот етиштириш ҳажмини кўпайтириб бўлмайди. Демак, қишлоқ хўжалик техникасини ишлаб чиқарадиган ва таъмирлайдиган корхоналар ишини тубдан қайта янгилаш давр талаби. Ана шунда пахтачилик, сабзавотчилик, боғдорчилик, чорвачилик замонавий техника ва технология билан мукаммал қуролланади. Ана шунда маҳсулот етиштириш ҳажми ҳам кўпаяди.

А. ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Тўрткўл самовари

Тўрткўлдаги хўжалик рўзғор буюмлари заводида 30—40 литр сиғимли самоварлар ишлаб чиқарила бошланди. Улар пахтакорлар ва шоликорлар, чўпонлар ва Қорақалпоғистон қишлоқ хўжалигида меҳнат қилаётган бошқа бригадалар дала шийпонлари учун мўлжалланган. Корхона йил охиригача ўн минглаб самовар ишлаб чиқаради.

Маҳсулотни сотиш муаммо эмас, дейишмоқда заводда. Завод ишлаб чиқарган барча буюмлар — рух билан қопланган челаклар, металлдан ясалган идишлар, бошқа рўзғор буюмларига эҳтиёж катта. Хоразм ва Тошҳовуз савдо ташкилотлари ҳам бу ерда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларга буюртма бермоқда.

Омон бўлсин, яхшилар!

ОТА ҚУВОНЧИ

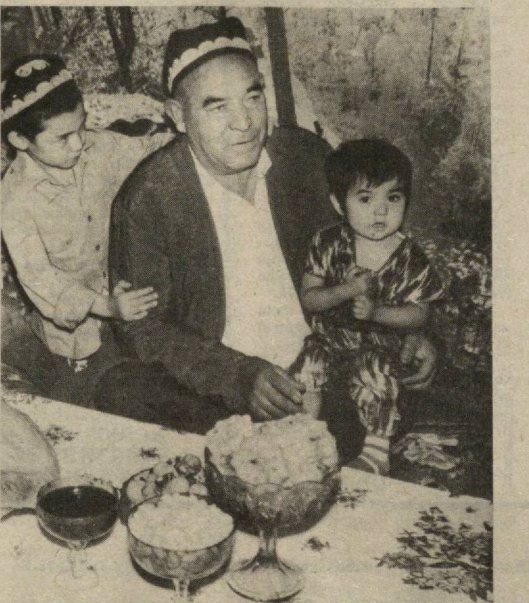

Абдуғани ака ишни якунлаб уйга қайтаётган эди. Қопчиқ орқалаган мўйсафид қўл кўтарди. Унинг авзойидан шошилаётгани сезилиб турарди. Абдуғани ака машинасини тўхтатиб, эшикни очди-да, чолга юзланди:

— Майли, чиқақолинг, шошиб турган кўринасиз.

— Ҳа, ука, Ўшдан келувдим. «Чорсу»га тушсам, жой йўқ экан. Янги меҳмонхона қурилган дейишди. Шунга ташлаб ўтинг.

Абдуғани ака машинани «Орзу» меҳмонхонаси томон бурди.

— Айтганингиз шу жой, отахон, — деди у. — Агар жой бўлмаса менга сим қоқинг.

У бир парча қоғозга телефон номерини ёзиб чолга узатди.

Бугунги машғулотдан одатдагидай кўнгли тўлганиданми, шогирдларининг ҳайдовчилик касбига азбаройи қизиқаётганлигиданми дилидаги мамнунлик юзига кўчди. 30 йилдирки, Абдуғани ака шу мамнунлик туйғуси билан яшайди. Аслида у иш фаолиятини эрта бошлаган. 1948 йилда Қирғизистоннинг Қизилқиясидаги кўмир конида ишчи эди. Сўнг уста бўлди. 1952 йилда армия сафига чақирилди. Кировоград шаҳрида хизмат бурчини адо этди. Шу ерда у ҳайдовчилик курсини тугатди. Ҳарбий машиналарни бошқарди. Шундан сўнг бу касбга меҳри ошди.

Армиядан қайтиб Наманган шаҳридаги 22-автокорхонага келди. Шу бўйи то 1961 йилгача автобазада хизмат қилди. «Газ», «ЗИЛ» машиналарини ҳайдарди. У кўплаб халқ хўжалиги юкларини кўзлаган манзилга етказди. Шу билан давлат режа ва топшириқлари бажарилишига ўз ҳиссасини қўшди.

Абдуғани Каримов кейинчалик ўзининг илк устози, Абдуқодир Раҳимов билан бирга меҳнат қилди. Устоз-шогирд Наманган ўқув автомобиль комбинатида елкама-елка туриб ҳайдовчиликка қизиққан йигитларга касб сирларини ўргатдилар. Абдуғани ака бир ярим мингдан зиёд шогирд тайёрлади.

Абдуғани Каримовнинг кўп йиллик ҳалол хизмати муносиб тақдирланди. У вилоят автотрести, касаба уюшмалари тармоқ қўмитаси, вилоят давлат автомобиль назоратининг фахрий ёрлиқларини олган. «Меҳнат ветерани», «Автотранспорт аълочиси» нишонларига эга.

Отахон элимизга муносиб фарзандлар тарбиялади. Матлубахон — тиббиёт ҳамшираси, Маликахон — муаллима, Баҳодир — ҳуқуқшунос, Баҳром билан Рустам умумий овқатланиш тизимида ишлайдилар. Равшан Наманган саноат-технология олий билимгоҳининг 4-курсида ўқимоқда.

Яқинда Абдуғани ака хонадони фарзандлари ва 20 дан ортиқ набиралари билан тўлиб кетди. Улар қатори ўнлаб шогирдлар ҳам отахонни 60 ёшлик тўйи билан табрикладилар. Уларнинг ҳаммаси Абдуғани аканинг қувончларидир.

Наримон ОРИФЖОНОВ,
Раҳим ИРИСОВ.

Бир шикоят изидан

ҚЎЛИ ЭГРИНИНГ ДИЛИ ЭГРИ

Калинин район Хонобод қишлоғидаги дўконларда савдо қоидалари қўпол равишда бузилмоқда...

Бу сатрларни биз бир гуруҳ ветеранлар Ўзбекистон ахборот агентлигига юборган мактубдан келтирдик. Унда, жумладан яна шундай сатрлар бор: Акром Раҳмонов раҳбарлик қилаётган матлубот жамиятида аҳолига савдо хизмати кўрсатиш кўнгилдагидек эмас. Талон бўйича берилаётган маҳсулотларни сотишда чалкашликлар содир бўлаётир. Мактубда А. Раҳмонов савдо ишига раҳбарлик қилолмаётганлиги, бундан илгари ҳам ишдаги хатолари учун вазифасидан четлатилганлиги, яқинда яна шу лавозимга негадир қайта тайинланганлиги ҳам баён этилган.

Биз Хонобод қишлоғида бўлиб, аҳолига савдо хизмати кўрсатишнинг аҳволи билан танишдик. Дўконларни кўздан кечирганимизда қишлоқ аҳолиси бекорга ташвиш чекмаётганлиги маълум бўлди.

Шаҳарга яқин бўлган бу дўконларда аҳолига савдо хизмати кўрсатиш маданияти паст. Озиқ-овқатлар сақланадиган омборлар ифлос. Маҳсулотларнинг нархи ёзиб қўйилмаган.

Харидорлар Муҳаррам Назарова мудирлик қилаётган 4-магазин хизматидан норози эканликларини ошкора айтишди.

Улуғ Ватан уруши қатнашчиси Раҳимжон Ёқубжонов:

— Шу вақтгача бирон марта калиш олмадик. Ахир ўзбек оиласи бунга муҳтожлиги ҳаммага маълум. Магазин ҳар оиладан яна 70 метрдан чит қарздор. Арақ сотишда ҳам тартиб йўқ. Сельпога илгари айби учун ишдан олинган шахсни яна кимдир хеч ким билан маслаҳатлашмай раис қилиб қўйди. Аввалги раис Акром Йўлдошев нима сабабдан ишдан бўшатилганлигини билмаймиз. Ўша йигит анча яхши ишлаётган эди.

Мазкур магазинда маҳсулотларни талон бўйича сотишда ҳам жиддий хатоларга йўл қўйилмоқда. Октябрь ойида мавжуд 400 шиша арақдан 172 шишаси сотилган. Омборда 228 ўрнига 196 дона арақ қолган. 32 шиша арақ етишмайди. Шунингдек 390 килограмм ун ҳам талонга белгиланиб, сотилмай чегириб қолинган. Бу арақ ва ун талондан ташқари сотиш учун шайлаб қўйилмаган, деб ким айта олади.

51-«Ветеран» магазинида ҳам савдо қоидалари бузилаётганлигининг гувоҳи бўлдик. Сотувчи Бахтиёр Одилов баҳоси бир ярим сўмлик картошкани икки сўмдан сотиб, 23 килограммига 46 сўм санаб олди. Бунга сотувчининг ўзи иқрор бўлди. Магазин мудири Ё. Зокиржонов эса тўрқопига ҳақ олгандир-да, деб ўзини билмаганга солди.

Картошканинг ҳужжати ва қаердан келтирилганлиги номаълум. Мудирнинг изоҳига кўра, гўё «Райпотребсоюз»дан ҳужжатсиз ташлаб кетилган эмиш. Талон бўйича сотилган арақ ҳақиқий келтирилганига солиштирилганида 41 шиша кам эканлиги ҳам маълум бўлди. Икки яшик арақ бозор нархида 800 сўм туриши ҳаммага маълум-ку, ахир. Мазкур магазинда яна савдога чиқарилмаган 50 қопга яқин пиёз борлиги ҳам аниқланди.

Район матлубот жамиятининг раиси Т. Тошпўлатовдан бир кўчанинг ўзида жойлашган икки магазинда картошка ҳар хил нархда сотилаётганлигининг сабаби билан қизиқдик. Маълум бўлишича, 5-магазинда ҳам 26 октябрь куни картошканинг нархи 2 сўм эмас, балки сифатсизроқ бўлгани учун 1,5 сўм қилиб белгиланган экан.

Қўли эгрининг—йўли эгри деганларидек, 5-магазин сотувчиси Б. Одилов қишлоқ матлубот жамияти раиси А. Раҳмоновнинг кўзи олдида яна харидорга панд бериб, унинг 11,5 сўмига хиёнат қилди. Магазин мудири эса турли найранглар билан ўз сотувчисини ҳимоя қилишга уринди.

Афсуски, бундай кўнгилсиз ҳолни матлубот жамиятига қарашли бошқа дўконларда ҳам учратиш мумкин.

Хулоса қилиб айтганда, Хонобод матлубот жамиятига қарашли кўпгина дўконлар сотувчилари харидор манфаатини эмас, балки ўз фойдаларини ўйлашаётир. Аҳоли бусиз ҳам қийналиб ҳаёт кечираётган бир вақтда уларни турли йўллар билан алдаш инсофли одамнинг иши эмас.

П. НИШОНОВ,
ЎзТАГ мухбири.
Тошкент вилояти.

Ўрта Осиёда табобат ва кимё илмларини чуқур ўрганиб, уларни ривожлантирган Абу Бакр ар-Розий, буюк файласуф Абу Наср ал-Форобий, илму-н-нужум ва жўғрофия фанининг тараққиётига муносиб ҳисса қўшган ал-Фарғоний, оламга машҳур ҳозиқ табиб Абу Али ибн Сино каби алломалар IX—XI асрларда яшаб ижод этган эдилар.

Бу йиллари Хоразмдан етишиб чиққан бир қатор олимлар ҳам алоҳида эътиборга лойиқ. Улар орасида ҳаммамизга маълум ва машҳур, алжабр илмининг асосчиси Муҳаммад ибн Мусо ал-Хоразмий, Шарқда биринчи бўлиб глобус тайёрлаган Абу Райҳон Беруний, риёзиёт соҳасидаги ишлари билан танилган Абу Наср ибн Ироқ, шунингдек Абул Ҳасан Азарҳури ибн Уштоз Жашназ ва Абу Али ал-Ҳубуби, фалакиёт илми намояндаси Абул Ҳасан ибн Башмаз, табиб, филолог ва табиатшунос Абул Хайр ибн Хаммор, кимё илми вакили Абул Ҳаким Муҳаммад ибн Абдулмалик ас-Солиҳ ал-Хоразмий ал-Косий ва бошқалар бордир.

Ўша даврнинг кенг билимли, пешқадам олимларидан бири Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмий ҳақида сақланиб қолган маълумотлар жуда кам. Бинобарин фақат қуйидагиларни айта оламиз: олимнинг тўлиқ исми Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Аҳмад ибн Юсуф ал-Хоразмий. Унинг ёшлиги Хива, Замахшар ва Қиёт шаҳарларида ўтган. Шу заминда туғилиб яшаган, таълим олган ва илмнинг бир қанча жабҳаларида муваффақиятларга эришган. Олим Хуросонда ҳам яшаган. Унинг машҳурлиги вазир Абул Ҳасан ал-Утбий ҳузурида котиб бўлиб хизмат қилган даврида чўққисига чиққан. Шу вазифаси туфайли у «ал-котиб ал-Хоразмий» номи билан ҳам танилган. Ўз хизмат вазифалари юзасидан Сомонийлар пойтахти Бухорога тез-тез бориб турган ва у ерда кўпгина алломалар билан ҳамсуҳбат бўлган. Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмий 997 йилда вафот этган.

Олимнинг дунёқараши ўша даврда кенг тарқалган қадимги юнон фалсафаси ва маданияти, Шарқ намояндалари ал-Киндий, Абу Наср ал-Форобий ҳамда Абу Бакр ар-Розий таъсири остида шаклланди. Айни вақтда илмга чанқоқ олим хизмат асносида амирнинг бой кутубхонасидан фойдаланиш ҳуқуқига ҳам эга эди.

Абу Абдуллоҳнинг бизгача етиб келган, араб тилида битилган—ягона асари «Мафотиҳ ал-улум» («Илмлар калитлари»)нинг қўлёзма нусхалари жуда кўп эмас. Яқин-яқингача унинг тўрт нусхаси бор, деб ҳисоблаб келинарди. Шундан учтаси Буюк Британия музейида ҳамда биттаси Берлин кутубхонасида сақланади. Асримизнинг олтмишинчи йилларида К. Босворт унинг яна олти нусхаси Туркия кутубхоналарида борлигини аниқлади. Барча олти нусха Истамбул шаҳрида сақланаётган экан. Бир нусха Фотиҳ Миллий кутубхонасида, яна бири Нури Усмон кутубхонасида ва тўрт нусхаси Сулаймония халқ кутубхонасида экан.

Бу асар ўрта асрларда фанларнинг ривожланиши тарихига молик камёб манбаъ сифатида кўпгина олимларнинг эътиборини ўзига жалб этди.

Биринчи бўлиб уни ўрганган ва 1160 йилдаги қўлёзма нусхаси асосида аниқланган матнини 1895 йилда нашр қилган олим-голландиялик шарқшунос Ван Флотендир. Бу қўлёзмани шунингдек, бир қатор чет эл олимлари ҳам ўрганганлар. Ушбу асарга нигоҳини қаратган олим К. Брокелман уни қисқа ва аниқ маълумотларни ўз ичига олган ҳамда кўп фанлар ёритилган қомус асар деб баҳоласа, Э. Видеман асар муаллифи- Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмийни биринчи мусулмон қомусини тузувчиларидан деб таъкидлайди. Фан тарихи ва ривожланиши бўйича кўпгина асарлар яратган Г. Сартон бу асарни ўрта аср фанларини ва маданиятини ўрганишда асосий манбаълардан бири, муаллифнинг ўзини эса X асрнинг иккинчи ярмидаги энциклопедист олимлардан деб ҳисоблайди.

Бу қомусий манбаъ ўз қиммати, камёблиги, аҳамияти жиҳатидан кўпгина олимлар эътиборини жалб қилди. Шу кунгача асар фақат форс тилига тўлиқ ўгирилган бўлиб, бошқа тилларга эса айрим бўлимлари ёки бобларигина таржима қилинган.

«Илмлар калитлари» ўша даврдаги деярли ҳамма асосий фан соҳаларини ўз ичига қамраб олган. Муаллиф ўрта асрлардаги ҳар бир фан мазмунини, асосий атамаларини шарҳлаш йўли билан тушунтириб беради. Бинобарин, бу асар ўша давр билимларининг барча соҳаларини ўз ичига олувчи изоҳли терминологик луғат бўлиб, икки қисмдан иборат. Биринчи қисм шариат ва у билан боғлиқ араб илмларига, иккинчи қисм эса араб бўлмаган, яъни греклар ва бошқа халқлар илмларига бағишланган.

Асарга кўз югуртирадиган бўлсак унинг биринчи, «араб» илмлари қисмига ўн бир бобдан иборат фиқҳ, етти боб калом, ўн икки боб грамматика, саккиз боб иш юргизиш, беш боб шеърият ва аруз ҳамда тўққиз бобдан иборат тарих киритилган. Иккинчи қисмга эса «араб бўлмаган» қуйидаги илмлар: уч бобдан

АБУ АБДУЛЛОҲ АЛ-ХОРАЗМИЙ

иборат фалсафа, тўққиз боб мантиқ, саккиз боб тибб, беш боб арифметика, тўрт боб ҳандаса, шунингдек тўрт бобдан иборат илму н-нужум, уч боб мусиқа, икки боб механика ва уч боб кимё киритилган.

Шундай қилиб асар икки қисмли бўлиб, ўн беш фан тўқсон уч бобдан иборатдир.

Асарда зикр этилган илмларга тўхтайдиган бўлсак, биринчи қисмга тааллуқли фиқҳ илмида Қуръон, Суннат, Ҳадис ва уларнинг хиллари ҳақида гап боради. Кейинги бобларда Ислом дини қоидаларига амал қилиш, яъни таҳорат олиш, азон айтиш, номоз ўқиш, рўза тутиш, закот қилиш ва унинг қонун-қоидалари, шариаът асосида олди-сотди, қўйди-чиқди, келтирилган зарарларни пул билан ўрнини қоплаш, меросни бўлиш ва бошқа маълумотлар берилган.

Иккинчи бўлимда эса Исломдаги йўналиш ва мазҳаблар, шунингдек христаин дини ва ундаги маликийлар, ёқубийлар ва бошқа мазҳаблар, исломгача бўлган даврда Эрон, Яман ва Ҳиндистондаги баъзи бир мазҳаблар, оташпарастлик, яъни индуизм, иудаизм ва зардуштлик ҳақидаги маълумотлар ёритилади. Грамматикага тааллуқли бўлимда ўрта асрларда сайқалланиб, юқори даражага етган, бой ва гўзал араб тили, унинг қонун-қоидалари, асосчилари ҳақида фикр юритилади. Тўртинчи бўлимда ўша даврдаги Сомонийлар сулоласи томонидан қўлланилган иш юргизиш услублари, солиқ ва унинг турларини ҳисобга олиш усуллари кенг ёритилади. Айниқса аскарлар рўйхатини тузиш, уларнинг кийим-кечагини, армияда тўланадиган маош шакллари, ер ўлчови пайтида ишлатиладиган атамалар, Ироқ ва Хуросонда, хусусан Нишопур, Бухоро, Хоразм, Насаф шаҳарларида қўлланиладиган майдон ўлчови бирликлари катта қимматга эгадир. Бу бўлимнинг муҳимлиги шундан иборатки, унда ўша даврда Ўрта Осиёда тарқалган ва кенг қўлланган, лекин ҳозирги кунларда бошқа манбаъларда кам учрайдиган ўлчов бирликлари ҳақида жиддий маълумотлар берилган.

Шеърият ва аруз баён этилган бўлимда эса шеърий ўлчовлар (вазн), ундаги баъзи бир камчиликлар, қофия ва шеърият тақризи, яъни бадиий тил билан қизиқиш, араб шеъриятининг кўпгина намояндалари устида тўхтаб ўтилади.

Олтинчи бўлимда тарих фани атамалари берилган бўлиб, Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмий афсонавий шоҳлардан бошлаб тартиб билан турли давр ҳокимларини зикр этган. Унда Эрон шоҳлари ва уларнинг лақаблари, биринчи тўрт Халифа, араб халифлиги, Ямanda Исломдан олдинги даврда яшаган ҳокимлар, Рум ва Юнон императорлари, Сомонийлар давлатидаги тил ва шевалар талқини, Исломгача бўлган даврдаги араб жамоасининг ижтимоий табақалари, шунингдек ҳинд жамоасининг ижтимоий табақаларини аниқ кўрсатган. Исломдан аввал Марказий Осиёнинг чўл ва тоғлиқ минтақаларида яшаган турк ҳарбийлари ишлатган атамалар алоҳида аҳамиятга эга.

«Илмлар калитлари»нинг иккинчи қисми фалсафа илми билан бошланади. Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмий уни назарий ва амалий қисмларга бўлади. Назарий қисми эса ўз навбатида учга: физика, математика ва метафизикага бўлинади. Бу бўлиниш материя ва шаклнинг ўзаро муносабатига асосланади. Физика — табиёт — таркибида элемент ва материя бўлган нарсаларни ўрганади. Математика эса материяда мавжуд бўлган нарсаларни ўрганиб, ўз навбатида олий илм — илоҳиёт ва қуйи илм —табиёт ўртасидаги фандир. Ва ниҳоят олий илм — илоҳиёт назарий фалсафанинг бир қисми бўлиб, элемент ва материядан ташқари бўлган нарсаларни ўрганади.

Илмлар таснифи ҳар бир фаннинг предмети ва мазмунини, унинг асосий атамаларини қисқа вақт ва аниқ баён қилиш йўли билан олиб борилади. Бу бўлимда материя, шакл, макон, замон, ақл, руҳ ва бошқа фалсафий тушунчаларга талқин берилади. Иккинчи бўлим мантиққа бағишланган бўлиб, унда Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмий шу фан атамаларини: шахс, категориялар, ҳукм, муҳокама ва ҳоказо, мантиққа оид Арасту томонидан ёзилган асарларни ёритиб беради ва мантиқнинг Яқин ва Ўрта Шарқда ривож топишига ҳисса қўшади. Учинчи — тибб бўлимида одам анатомияси, яъни инсон баданининг аъзолари: қон томирлари — артерия ва вена, мускуллари, кўзи, орқа мия, ички аъзолар — ҳалқум, ошқозон, ичаклар, кўкрак қафасини қурсоқ бўшлиғидан ажратиб турадиган парда кўриб ўтилади. Шу бўлимнинг энг катта бобида касалликларга таъриф берилади. Уларни баён этишда аввал ушбу дард номи, турлари ва моҳияти, сўнгра белгилари ҳақида гапирилади.

Ўрта асрларда парҳезга алоҳида эътибор берилган. Шунинг учун Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмий ҳам парҳез таомлари, мевалар, кўкатлар, балиқ турлари номларини келтириб, уларни тайёрлаш усуллари устида ҳам тўхтайди.

Ўрта асрларда дорилар икки турга — содда ва мураккабга бўлинган. Содда дорилар Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмий томонидан тўртинчи бобда, ташқи кўринишидан бирор буюм ёки жониворга ўхшаган содда дорилар бешинчи бобда, мураккаблари эса олтинчи бобда берилган. Еттинчи бобда табиблар фойдаланган ва ишлатган ўлчов бирликлари ва ниҳоят охирги саккизинчи бобда инсон ҳолати ва мижоз устида гап боради. Бинобарин, бу бўлим ўрта асрларда табобат илмининг ривожланиш даражасини яққол кўрсатади. Айниқса дориларнинг содда ва мураккаб турлари, улар тайёрланадиган ўсимлик, минерал ва ҳайвонотдан олинадиган хом ашёлар ҳақида батафсил маълумот берилган. Бу ерда ўрта асрларда табиблар томонидан фойдаланилган ўлчов бирликлари берилиши ушбу бўлимнинг моҳиятини янада оширади, чунки бу ўлчов бирликлари ҳозирда камёб ҳисобланган дорилар меъёрини аниқлашга ёрдам беради. Бу ўлчов бирликлари турли асрларда, турли минтақаларда тез-тез ўзгариб турганини эътиборга олсак, бўлим аҳамиятининг қиммати янада ошади.

Кейинги бўлимларда арифметика ва ҳандаса, шу фанлар тўғрисида, сонлар ва уларнинг турлари, ҳисоб хиллари, чизиқ, сатҳ, ҳажм, учбурчак, тўртбурчак, куб, конус ва бошқа шаклларга тааллуқли фикрлар айтилади. Осмон жисмлари, ҳаракатланувчи ва ҳаракатланмайдиган юлдузлар, осмон ва Ернинг тузилиши, фасллар алмашинуви, юлдузлар ҳаракати, экватор, кенглик, узунлик ва устурлоб (астролябия) хилларининг тавсифи ва шарҳи олтинчи бўлимда, куй, ритм, чолғу асбоблари, уларнинг шакли ва тузилиши, мусиқа жанри эса навбатдаги еттинчи —мусиқа бўлимидан ўрин олган.

Асарнинг саккизинчи бўлими гидравлик ва пневматик қурилмали механик машиналар хусусида бўлиб, унда оғир юкларни озгина куч билан юргизиш, кўтариш мосламалари ҳамда сув воситасида ишловчи асбоблар, ажойиб суғориш шаҳобчалари ёритилган.

Охирги, тўққизинчи бўлимда кимёвий, шу соҳада ишлатиладиган асбоблар, турли металл ва қимматбаҳо тошлар, кимёвий йўл билан тайёрланадиган қоришма ва дорилар, кимёвий жараёнлар тўлиқ шарҳланади.

«Илмлар калитлари» асарида келтирилган илмий маълумотлар Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмийнинг нақадар юқори савияли олим эканлигидан, ўз даврининг барча фанларини мукаммал эгаллаганлигидан далолат беради. Бу билимлар айни вақтда олимга Ўрта Осиё фан тарихини ўрганишда катта аҳамиятга молик илмий-терминологик қомус, фанлар таснифи бўйича қимматбаҳо манбаъ яратишга асқотди.

Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмий қомусининг қиммати шундаки, у биринчидан юқоридаги масалалар асосида ўша давр фанларининг қай даражада ривожланганлигини акс эттирса, иккинчидан шу фанлар тараққиётига хоразмлик олимнинг салмоқли ҳисса қўшганлигидан ҳам шоҳидлик беради. Шу билан бирга айни пайтда шарқшунослар, файласуфлар, тарихчилар, фан тарихи билан шуғулланувчи олимлар, хуллас кенг илм аҳлига бебаҳо манбаъ ва терминологик қўлланма сифатида хизмат қила олади.

Роиқ БАҲОДИРОВ,
Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институтининг катта илмий ходими, фалсафа фанлари номзоди.

АБУ АБДУЛЛОҲ АЛ-ХОРАЗМИЙ

«ИЛМЛАР КАЛИТЛАРИ»ДАН НАМУНАЛАР

«Калом» бўлими:

...Иккинчи боб исломдаги мазҳаблар ва турли қарашлар арбоблари ҳақида.

Мазҳаблар (ислом динида) еттитадир. Улардан бири мутазилийлар —адолат ва тавҳид (якка худолик) намояндаларидир. Мутазилийлар олти фирқадан (гуруҳдан) иборат: биринчиси Ҳасанийлар, яъни Ҳасан ал-Басрий издошлари, иккинчиси Ҳузайлийлар — Абу Ҳузайл ал-Аллор издошлари, учинчиси Наззомийлар — Иброҳим ибн Сайёр ан-Наззом издошлари, тўртинчиси Маъмарийлар — Маъмар ибн Аббод ас-Сулламий издошлари, бешинчиси Бишрийлар — Бишр ибн ал-Муътамир издошлари, олтинчиси Жоҳизийлар — Амр ибн Баҳр ал-Жоҳиз издошлари.

Иккинчи мазҳаб Хорижийлар бўлиб, улар ўн тўрт фирқадан иборат.

Учинчи мазҳаб — асҳоб ал-Ҳадис, яъни ҳадис тарафдорлари, улар тўрт фирқадан иборат. Биринчиси Моликийлар — Молик ибн Анас издошлари, иккинчиси Шофиъийлар — Муҳаммад ибн Идрис аш-Шофиъий издошлари, учинчиси Ҳанбалийлар — Аҳмад ибн Ҳанбал издошлари ва тўртинчи Довудийлар — Довуд ибн Али ал-Исфаҳоний издошлари.

Тўртинчи мазҳаб Мужбирийлар, улар беш фирқадан иборат.

Бешинчи мазҳаб — Мушаббийҳийлар, улар ўн уч фирқадан иборат.

Олтинчи мазҳаб Мўржиийлар, улар олти фирқадан иборат.

Еттинчи мазҳаб Шиъалар, улар беш фирқадан иборат...».

«Иш юргизиш» бўлими:

...Рўзномаж (форсча сўз бўлиб), унинг маъноси кундалик ёзув демакдир, чунки унда ҳар кунги чиқим, нафақа ёки бошқа бўлган (ишлар) ёзилади. Хатма — китоб бўлиб, унда ўз ишининг билимдони, ҳар ойдаги чиқим, улгуржи савдо, нафақалар, киримни (гўё) ойни якунлаш сифатида ёзиб боради. Ал-Хатма ал-жомиъа (юқоридагидек) ҳар йили (охири) ёзуви...

Аскарлар девонидаги дафтарлар. Ал-Жарида ас-Савдо (қора Жарида) — риёсат учун ҳар йили одамлар исмлари, насаблари, жинслари, бойликлари, маблағлари, ойлик маошлари, қарзлари, кундалик аҳволлари ёзилган нашр. Бу девондаги асосий ҳужжат бўлиб, ҳар гал керак бўлганда унга мурожаат қиладилар. Сак — бу ҳар галги маош вақтида маош олувчилар, уларнинг сони, олинадиган маблағни ёзишдир. Унинг охирига сўлтон маош тарқатиш ҳақида қўл қўяди. Исбот—ал-жарида ас-савдога одам исмини ёзиш ва унинг маошини белгилаш.

Ат-таҳвил — бир жаридадан иккинчи жаридаги ўтказиш.

Факк— жаридада одам исмини ва маошини тўғрилаш (ўзгартириш)...

Ўлчов бирликлари:

Ашл—бўйига (узунлиги) 60 чўзим. Ан-Ноб — бўйига олти чўзим. Ал-Қабда — чўзимнинг олтидан бир қисми, Ал-Исбаъ — чўзимнинг йигирма — тўртдан бир қисми. Бу ўлчов бирлиги бир томонлама фақат бўйига ёки энига ўлчаш учун ишлитилади, аммо баситга (майдон ўлчови) ал-жариб, яъни ашлга ашл, унинг маъноси бўйига ва энига 60 чўзимдан, унинг умумий (майдони) 3600 квадрат чўзим бўлади. Аз-зироъ ал-мукассирнинг маъноси бўйига ва энига бир чўзимдан (майдон) дегани. Ал-қифиз — ал-жарибнинг ўндан бир қисми, яъни 360 квадрат чўзим. Ал-аъшир—алқафизнинг ўндан бир қисми, яъни 36 квадрат чўзим бўлиб, ундан Ироқда фойдаланадилар. Бу ўлчов бошқа мамлакатларда турличадир, чунки уларда ҳисоб ўзгача бўлиб номлари ва ҳажмлари (Ироқникидан) фарқ қилади...

«Тарих» бўлими:

Биринчи боб — Эрон подшоҳлари ва уларнинг лақаблари ҳақида.

Эрон подшоҳларининг биринчи сулоласи Пешдодийлардир. Бу сулоланинг биринчи подшоҳи Каюмарсдир. Унинг лақаби Килшоҳ, яъни «ер подшоси»дир, чунки унда, форслар фикрича, ердан бошқа ҳеч қандай бойлик бўлмаган. Ушханг (Ҳушанг)— унинг лақаби «Пешдод» бўлиб, маъноси «биринчи одил»дир. Таҳмурас — унинг лақаби «нажиб» — «олижаноб», уни шунингдек «зийнаванд» яъни, «яхши қуролланган» деб ҳам атардилар. Чунки у биринчи бўлиб қурол ишлаб чиқарган. Жам—унинг лақаби «шид», яъни, ёрқин нур сочмоқ. Ушбу сабабдан қуёш нурини форс тилида «Хуршид» дейдилар, чунки қуёш (форс тилида) «хур» дейилади...

...Подшоҳларнинг иккинчи сулоласи Каёнийлардир.

Кай — қудратли; каён эса, ушбу сўзнинг кўплиги, қудратлилар. Уларнинг биринчиси Кайқубоз — унинг лақаби «биринчи». Кайковус унинг лақаби «намурд», яъни «ўлмаган». Менинг тахминимча, яҳудийлар «Намруд» деб номлаган одамдир. Кайҳусрав — унинг лақаби «Ҳумоюн», яъни «Худонинг марҳаматига сазовор бўлган». Кайлухрасб — Балхда яшагани учун унинг лақаби «ал-Балхий», Кайбиштасб унинг лақаби «хирбоз» яъни оташпараст. Уни шундай дейишларига сабаб Зардушт унга оташпарастлик динини таклиф қилганда қабул қилганидир.

Учинчи сулола Ашконийлардир... Тўртинчи сулола Сосонийлардир...

...Август Цезарь — уни императорлар ичида биринчи бўлиб «Цезарь» яъни «Қайсар» деб аташган. Бу сўзнинг маъноси «кесиб олинган»дир. Шундай дейишларига сабаб уни ўлган ҳомиладор онасининг қорнини ёриб чиқариб олганлар...

...Ҳиндистондаги одамларнинг ижтимоий табақаси:

Бараҳима — браҳманлар — бу аслзода ва диндор одамлар, унинг (сўзнинг) борлиги барҳамий.

Судариййа — бу деҳқончилик билан машғул одамлардир.

Байишиййа — бу ҳунармандлардир.

Сандолиййа — бу чолғучилардир.

Фустот — бу Мисрдаги шаҳар.

Илийо — бу Байт ул-Муқаддас шаҳридир, иврит тилида Уршалим (Қуддус). У (шаҳар) Фаластинда жойлашган.

Исломгача бўлган даврда арабларда одамларнинг ижтимоий табақаси: Маликлар, санонъ, ибод, вадоиъ, жунд (аскар) ва суқа.

Саноиъ — бу мамлакатларнинг яқинлари.

Ибод — бу маликлар хизматкорлари. Ҳирадаги ал-Мадарда яшайдиган барча одамларни ҳам ибод деб аталар эди.

Вадоиъ — бу қуролсозлар.

Суқа — бу оддий халқ. Бу сўз бир одамга қанчалик тааллуқли бўлса, бир гуруҳ одамларга ҳам шунчалик тааллуқлидир. (Шунинг учун) Ражул ва рижол суқа дейилади. Бу сўз сиёқа (бошқариш) сўзидан келиб чиқади; суқа — кўпчилик тахмин қилгандек савдогарлар эмас»...

«Тибб» бўлими:

«...Артерияларга қуйидагилар тааллуқли:

Абҳарони — (бу икки артерия) юракдан чиқиб келади, сўнгра бошқа артерияларга бўлиниб кетади.

Машҳур ҳаракатсиз томирларга (вена) кирувчилар:

Босилиқ. У қўлда билак (суяги)да жойлашиб, ички томондан қўлтиқ остига қараб кетган.

Қифол. У ҳам шунингдек билак (суягининг) ташқи томонида жойлашган.

Акҳал. У босилиқ ва қифол орасида жойлашган. Акҳалу (қоракўз) арабча сўз, босилиқ ва қифол эса араблаштирилган (чет эл) сўзлари...

Хабл аз-зироъ (билак венаси) — бу томир курак (суягининг) ташқи томонида бўлиб, қифолнинг тармоқларидан бири.

Усайлим — бу вена жимжилоқ ва сўфи бармоқ орасида бўлиб, босилиқ тармоқларидандир...

Софин — бу вена болдирда бўлиб, тўпиқ олдида ички томондан бўртиб чиққан...

Адал (мускуллар), бирлиги адала. Бу марҳаматли ва парвардигори олам Оллоҳ тирик мавжудот учун яратган ҳаракат қуролидир. Мускул гўшт, асаб ва пайлардан иборат. Одамнинг энг катта мускули болдир мускули, энг кичиги эса — қовоқни ҳаракатлантирувчи кўз мускулидир.

...Саратон (рак) — бу баданда илдизи бўлган қаттиқ шиш бўлиб, уни кўк томирлар (веналар) озиқлантириб туради.

Доҳис — бу қаттиқ тўхтаб-тўхтаб турадиган оғриқли, бармоқларни ўраб оладиган шиш.

Шақиқа — бош миянинг битта ярим палласидаги оғриқ.

Даволи — (веналар кенгайиши) — оёқнинг устки қисмида тим кўк рангдаги йўғон эгри—бугри веналар пайдо бўлиши.

До ал-фил — (филлашув)— бу касал сабабли оёқ шишади ва катталашиб кетади...

Майбих — (беҳи ичимлиги) — беҳи шарбати ва майдан ташкил топган ва шунинг учун унинг номи икки таркибий қисм номидан иборат.

Сиканжубин (сиркаасал) — у сирка ва асалдан иборат, кейинчалик шу ном билан кўпгина дорилар номланган, гарчи асал ўрнига шакар, сирка ўрнига эса беҳи шарбати ёки бошқа бирор нарса ишлатилган бўлса ҳам.

Еттинчи боб. Табиблар (ишлатган) оғирлик ва сочилувчи жисмлар ўлчови.

Италиқус — ўн саккиз уқия.

Қист — хушбўй нарсалар учун йигирма тўрт уқияга тенг.

Қинтор — бир юз йигирма ритл.

Мистр боқиллоси—қирқ саккиз шаъира, бу эса ўн икки қиротга тенг.

Толантун-ўн икки уқияга тенг ҳисобида олинганда бир юз йигирма беш ритл .

Тулун — тўққиз уқия: уни шунингдек қутул ва катта ускуражжа дейилади.

Томир уришнинг турлари кўп: узун, кенг, баланд, катта. Томир уришнинг яна бошқа кўпгина ҳолатлари бўлиб, уларнинг ҳар бири ўз номига эга. Уларни фақат моҳир ҳозиқ табиблargина тасаввур қила оладилар. Масалан, қуйидагилар: чумолисимон, чувалчангсимон, аррасимон, кийиксимон, сичқон думисимон, болғасимон, тўлқинсимон ва шунга ўхшашлардир.

«Мусиқа» бўлими.

Уднинг тори тўртта. Улардан энг қалини — бу «бамм» (тори), ундан кейин «маслас» (тори), учинчи (тор) «масна» ва тўртинчи энг ингичка (тор) — «зир».

«Кимё» бўлими.

...Уларнинг асбоблари орасида заргарларга ва бошқа ҳунар эгаларига маълум бўлганлари бор. Масалан: кур—темирчилик ўчоғи, бутақ — тигель, мошиқ — болға, рот—қолип, зиққ — ўчоққа ҳаво ҳайдаш учун ишлатиладиган тери. Бу барча асбоблар эритиш ва қуйиш учун ишлатилади.

Моддаларни ишлаш учун қўлланиладиган асбоблар:

Қаръ — қовоқ (кукурбит) ва анбиқ — алембик — бу иккаласи гулоб тайёрлаш учун ишлатилади. (Асбобнинг) Таг қисми — бу қовоқ, юқоридагиси, табиблар бонкасининг шаклига эга бўлгани эса алембик.

Ажсод — жисмлар (металлар). Улар қуйидагилар: олтин, кумуш, темир, мис, қўрғошин, қалай, рух.

Ушбу касб эгалари жисмларга қуйидаги рамзларни берадилар: олтин — Қуёш, кумуш — Ой, мис — Зуҳра, қўрғошин— Зуҳал (Сатурн), темир — Миррих (Марс), қалай — Муштарий (Юпитер), рух — Аторид (Меркурий). Бироқ улар орасида бу рамзларни баъзи бирларини ёки кўпгинасини қўллашда муҳолиф фикрлар мавжуд, лекин «Қуёш» ва «Ой» рамзларида (уларнинг) ҳилофлари йўқ.

Таҳлил — эритиш бу қаттиқ жисмларни суюқ (ҳолатга) айлантириш услуби.

Ташмиъ — юмшатиш (бу ҳолатда) жисмни мумдек бўлгунча юмшатилади...

Муҳаррир
Н. ЕҚУБОВ.

ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАР

ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХУЖАЛИГИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШТИРИШ МУҲАНДИСЛАРИ ОЛИЙ БИЛИМГОҲИ

қуйидаги мутахассисликлар бўйича

СИРТҚИ БУЛИМНИНГ 1-БОСҚИЧИГА

1992—93 ўқув йили учун

ТАЛАБАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Гидромелиорация, қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш, қишлоқ хўжалиги, ер тузилиши, гидромелиорация ишларини механизациялаштириш, қишлоқ хўжалигини электрлаштириш ва автоматлаштириш, қишлоқ хўжалиги машиналарини таъмирлашни ташкил этиш ва унга ишлов бериш ускуналари тавсифи, сув хўжалиги иқтисоди ва уни ташкил этиш.

Олий билимгоҳнинг Қарши шаҳридаги бўлимида қуйидаги мутахассисликлар мавжуд: гидромелиорация, қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш ва қишлоқ хўжалиги.

Сиртқи куллиётга ёшидан қатъий назар ўрта маълумотга эга бўлган СССР фуқаролари қабул қилинадилар.

КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ: математика (ёзма), физика (оғзаки), танловли она тили ва адабиёт (иншодан танловсиз) — ўтказилади. Ўрта ўқув юртида рус тилини миллий мактаб дастури ҳажмида ўрганганлар ўз ихтиёрига биноан иншо ўрнига рус тилидан диктант ёзишлари мумкин.

Ўрта мактабни олтин ва кумуш медаллар билан тамомлаганлар, шунингдек, ўрта махсус ўқув юртини ва ўрта маълумот базасида ҳунар-техника билим юртини имтиёзли диплом билан тамомлаганлар кириш имтиҳонлари пайтида фақат математика фанидан ёзма имтиҳон топширадилар. Агар улар бу имтиҳонни «аъло» баҳога топширган тақдирда бошқа имтиҳонлардан озод этиладилар.

ЎРТА МАХСУС ЎҚУВ ЮРТИНИ ТАМОМЛАГАН ВА ҚАМИДА 1 ЙИЛЛИК ИШ ТАЖРИБАСИГА ЭГА БЎЛГАНЛАР КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ ЎРНИГА СУҲБАТДАН УТАДИЛАР.

Кириш имтиҳонларидан ижобий баҳо олган ҳарбий хизматчилар, заҳирага бўшатилган ва ҳукумат имтиёзига эга бўлган шахслар, етим болалар, боқувчисиз қолган болалар, табиий меҳнат назорати ходимларининг хулосасига биноан ўқиш соғлиғига зарар қилмайдиган I ва II гуруҳ ногиронлари танловсиз қабул қилинади.

АРИЗАЛАР 1991 ЙИЛ 15 НОЯБРДАН 31 ДЕКАБРГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ 1992 ЙИЛ 3 ЯНВАРДАН 22 ЯНВАРГАЧА УТКАЗИЛАДИ.

Танлаган ихтисослигини кўрсатиб олий билимгоҳ ректори номига ёзилган аризага қуйидаги ҳужжатлар қўшиб топширилади: ўрта маълумоти тўғрисидаги ҳужжат (асл нусхаси), 6 дона сурат (3х4 см. ҳажмида), меҳнат дафтарчасининг корхона, жамоа хўжалиги раҳбари томонидан тасдиқланган нусхаси, (086/У шаклдаги) тиббий кўрик маълумотномаси.

Олий билимгоҳ манзили: 700000, Тошкент шаҳри, Қори Ниёзий кўчаси, 39-уй. Телефон: 35-75-21.

Қарши бўлими манзили: 730000, Қарши шаҳри, Карл Маркс кўчаси, 225-уй. Телефон: 4-13-95.

БИККС

СИЗНИНГ МУВАФФАҚИЯТИНГИЗ УМУМИЙ ИШИМИЗГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ!

Сизнинг бирон-бир маҳсулотни — ускуналар, хом ашё, транспорт воситасини сотиб олиш ёки сотиш билан, у ёки бу хизмат билан боғлиқ муаммоларингиз бўлса,

«БИККС-АЛИНА» брокерлик фирмаси

уларни ўз зиммасига олишга тайёр.

«БИККС-АЛИНА» брокерлик фирмаси мамлакатимизнинг энг йирик 8 фирмасида: Россия мол-хом ашё, Москва мол фирмаси, Россия деҳқончилик биржасида, «Санкт-Петербург» биржасида, Бутунроссия кўчма мулк биржасида, «ТОШКЕНТ» универсал мол биржасида, Қирғизистон мол-хом ашё биржасида, Россия ўрмон биржасида ўз идораларига эга. Шунингдек **«БИККС-АЛИНА»**, турли биржалардаги яна 18 та брокерлик идоралари билан ҳамкорлик қилади.

Ахборот-брокерлик хизматига узоқ муддатли шартномалар тузилган тақдирда **«БИККС-АЛИНА»** фирмаси ўз мижозларига брокерлик фоизидан маълум қисмини чегириб ташлайди, олди-сотди тугаганидан сўнг 24 соат мобайнида уларни биржадаги нархлар, моллар, хизматларга доир тўлиқ ахборотлар билан таъминлайди.

Бозорни яхши билиш, кенг алоқалар, тажрибали брокерлар ва самимий муносабатлар муаммоларингизни биргаликда ҳал қилишимизга ёрдам беради.

Бизнинг манзилимиз: Тошкент—146, Зебо Шамсуддинова кўчаси, 2-боши берк кўча.

ТОШКЕНТДАГИ телефонлар: 91-31-08, 98-64-53, 68-70-35.

ТОШКЕНТДАГИ телефакс: 8-3712-90-41-97.

«БИККС» УЮШМАСИ.

ЯХШИ ЖИҲОЗЛАНГАН ХИЗМАТ ХОНАСИ— ФИРМАНГИЗ ҚИЁФАСИ

ЯХШИ ЖИҲОЗЛАНГАН ХИЗМАТ ХОНАСИ — АЪЛО КАЙФИЯТ, АЪЛО БИЗНЕС ДЕМАКДИР.

Агар сиз хизмат хонангиз, қаҳвахона ёки концерт залингизга замонавий ва ўзига хос қиёфа бағишламоқчи бўлсангиз, «БИККС-АЛИНА» УЮШМАСИ СИЗГА ЁРДАМ БЕРАДИ.

Биз турли-туман манзарали пардозлаш материалларидан қуйидагиларни таклиф қиламиз:

темир ва чарм билан пардозланган девор панеллари;

тилларанг ва оқ тусли алюминийдан турли бадиий услубларда ясалган осма шиплар;

ўзига хос шаклдаги ШАМЧИРОҚЛАР. Улар девор ва шипларнинг металл безаклари билан яхши уйғунлашиб кетади, хона ўзига хос ёритилади.

Маҳсулотларимиз енгил йиғилади, улардан фойдаланиш осон, узоқ вақт хизмат қилади.

Ўз уйим ўлан тўшагим, дейишади. Аминмизки, «БИККС-АЛИНА» фирмасининг жиҳозлари билан безатилган хоналар Сизга ғоят ҳузур бағишлайди.

Манзилимиз: Тошкент—146, Зебо Шамсуддинова кўчаси, 2-боши берк кўча.

Тошкентдаги телефонлар: 91-31-08, 98-64-53, 68-70-35.

Тошкентдаги телефакс: 8-3712-90-41-97.

«БИККС» УЮШМАСИ.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКА ЖАМҒАРМА БАНКИ «СОЮЗРЕКЛАМА» АКЦИОНЕРЛИК ЖАМИЯТИНИНГ «САРБОН» УЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА АГЕНТЛИГИ

МУАССИСЛАР: УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХУЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ, «УЗПЛОДООВОШЧВИНПРОМ» КОНЦЕРНИ, УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ, «ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАРИ ЖАМОАСИ.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-54-44, 33-16-27, 32-54-42. Масъул котиб—33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51, 33-54-33. Қайта ишлаш саноати бўлими — 32-54-48. Советлар ва ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-30. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-54-33, 32-56-37. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54, 32-56-37. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими—32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими—33-81-42.

Узбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси 700.000 Тошкент шаҳри. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткич — 64.602, 68.753 нусхада чоп этилади. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 21.25. Буюртма-6286.